

Súd: Najvyšší súd
Spisová značka: 2Cdo/114/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4202898628
Dátum vydania rozhodnutia: 26. 06. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Viera Nevedelová
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2025:4202898628.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a JUDr. Aleny Adamcovej, v spore žalobcov: 1/ F. W., narodená V., bytom D., 2/ O. W., narodená V., bytom D., 3/ I. T., narodená V., bytom D., všetci v konaní zastúpení advokátkou JUDr. Líviou Kňazikovou, so sídlom Komárno, M. R. Štefánika 6, proti žalovanej: Obec Patince, so sídlom Patince, Lipová 233, IČO: 00 306 631, právne zastúpená JNC Legal s .r. o., so sídlom Bratislava, Panenská 8, IČO: 36 807 231, za účasti Krajskej prokuratúry v Nitre, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, vedenom na Okresnom súde Komárno pod sp. zn. 14C/324/2015, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 18. mája 2023 sp. zn. 8Co/19/2023, 8Co/20/2023, takto

rozhodol:

I. Dovolanie z a m i e t a .

II. Žalobcovia 1/, 2/, 3/ m a j ú voči žalovanej n á r o k na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

odôvodnenie:

I.

Konanie pred súdom prvej inštancie

1. Okresný súd Komárno (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 27. januára 2020 č. k. 14C/324/2015-1443, v spojení s uznesením z 23. marca 2020 č. k. 14C/324/2015-1462 a opravným uznesením z 1. februára 2023 č. k. 14C/324/2015-1613 určil, že nehnuteľnosti - parcely registra „C“ vytvorené geometrickým plánom č. 36539651-10/2017 z 12. decembra 2017, vyhotoveným IVTER s. r. o., Ing. Adrianou Vetterovou, úradne overeným Okresným úradom Komárno, katastrálny odbor dňa 10. 01. 2018 pod č. 1116/17, ktorý tvorí neoddeliteľnú súčasť tohto rozsudku, a to

- parc. č. 4247/3 ostatná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 29, o výmere 1 ha 1711 m²,
- parc. č. 4247/417 ostatná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 29, o výmere 4 m²,
- parc. č. 4247/17 ostatná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 37, o výmere 1152 m²,
- parc. č. 4247/18 ostatná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 30, o výmere 712 m²,
- parc. č. 4247/19 zastavaná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 16 a 19, o výmere 360 m²,
- parc. č. 4247/71 zastavaná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 16, o výmere 36 m² /kód druhu stavby 19/,
- parc. č. 4247/81 zastavaná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 16, o výmere 62 m² /kód druhu stavby 19/,
- parc. č. 4247/86 zastavaná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 16, o výmere 70 m² /kód druhu stavby 11/,

- parc. č. 4247/87 zastavaná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 16, o výmere 355 m² /kód druhu stavby 11/,
- parc. č. 4247/88 ostatná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 37, o výmere 844 m²,
- parc. č. 4247/89 ostatná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 37, o výmere 722 m²,
- parc. č. 4247/90 zastavaná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 16, o výmere 54 m² /kód druhu stavby 11/,
- parc. č. 4247/91 zastavaná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 16, o výmere 46 m² /kód druhu stavby 11/,
- parc. č. 4247/92 zastavaná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 16, o výmere 98 m² /kód druhu stavby 11/,
- parc. č. 4247/224 ostatná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 37, o výmere 20 m²,
- parc. č. 4247/348 zastavaná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 16, o výmere 62 m² /kód druhu stavby 19/,
- parc. č. 4247/352 zastavaná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 22, o výmere 138 m² (ďalej ako „nehnutelnosti“),
nachádzajúce sa v katastrálnom území Z., sú vo vlastníctve žalobcov 1/ až 3/ tak, že
- žalobkyňa 1/ F. W., rod. L., nar. XX. XX. XXXX, r. č. XXXXXX/XXXX, trvale bytom A., občan SR vlastní podiel 22/48 k celku,
- žalobkyňa 2/ O. W., rod. L., nar. XX. XX. XXXX, r. č. XXXXXX/XXXX, trvale bytom D., občan SR vlastní podiel 11/48 k celku,
- žalobkyňa 3/ I. T., rod. L., nar. XX. XX. XXXX, r. č. XXXXXX/XXXX, trvale bytom D., občan SR vlastní podiel 11/48 k celku.

Vo zvyšnej časti súd žalobu zamietol a žalobcom 1/ až 3/ priznal právo na náhradu trov konania v rozsahu 83,34 % trov konania.

Rozhodol, že žalovaná má nárok na náhradu trov predchádzajúceho odvolacieho konania v rozsahu 100 % a žalobcovia 1/ až 3/ majú nárok na náhradu trov predchádzajúceho dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

2. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobcom 1/ až 3/ ako dedičom predkov (O. S. a manželky A. S.), ktorým boli nehnuteľnosti pridelené výmerom o vlastníctve pôdy č. 2881/48-10/B zo 6. mája 1948, vydaným Poverením pôdohospodárstva a pozemkovej reformy v Bratislave, svedčí vlastnícke právo k nehnuteľnostiam tvoriacim predmet sporu. V časti určenia vlastníckeho práva žalobkyne 1/ v rozsahu ďalšieho spoluvlastníckeho podielu 4/48 k celku žalobu zamietol z dôvodu, že v tejto časti žalobkyňa nepreukázala svoju aktívnu vecnú legitimáciu v spore.

II.

Konanie pred odvolacím súdom

3. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „odvolací súd“) o odvolaní žalovanej a prokurátora rozhodol rozsudkom z 18. mája 2023 č. k. 8Co/19/2023-1633, 8Co/20/2023 tak, že rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom vyhovujúcom (určujúcom) výroku a výrokoch o trovách konania potvrdil a žalobcom 1/ až 3/ priznal proti žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

4. Odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie vykonal vo veci dostatočné dokazovanie, správne zistil skutkový stav, vec správne posúdil po právnej stránke, a preto napadnutý rozsudok v napádanom rozsahu ako vecne správny potvrdil. Plne sa stotožnil s podstatnými dôvodmi súdu prvej inštancie a rozhodnutie súdu prvej inštancie vyhodnotil ako vyčerpávajúce, správne skutkovo a právne zdôvodnené a zodpovedajúce požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutia.

5. Právni predchodcovia žalobcov, O. S. a manželka A., rod. Y., vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam nadobudli na základe Výmeru o vlastníctve pôdy zo 6. mája 1948 (č. l. 562), vydaného Poverením pôdohospodárstva a pozemkovej reformy podľa § 1 ods. 1 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR o vlastníctve pôdy, pridelenej podľa nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR v znení nariadenia č. 64/1946 Sb. n. SNR (ďalej len „výmer“). Z uvedeného odvolaciemu súdu vyplynulo, že ak bol výmer vydaný k tomu oprávneným subjektom, ktorým bolo Poverenie pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, a zároveň ak obsahuje všetky podstatné náležitosti, má povahu verejnej listiny so všetkými z toho vyplývajúcimi právnymi dôsledkami.

6. Na základe vyššie uvedeného odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie postupoval správne, ak v prvom rade považoval za potrebné posudzovať výmer v zmysle vyššie uvedeného kritéria, t. j. z hľadiska toho, či tento bol vydaný orgánom na to oprávneným (bod 50. odôvodnenia napadnutého rozhodnutia). Odvolací súd pre zdôraznenie správnosti konštatoval, že v posudzovanej veci výmer o vlastníctve pôdy zo 6. mája 1948 spĺňal tak po formálnej, ako aj po obsahovej stránke všetky zákonné podmienky a náležitosti. Bol vydaný Povereníctvom pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, teda orgánom podľa § 1 ods. 1 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR k tomu kompetentným. Je v ňom uvedený, kto ho vydal, označenie právneho predpisu, podľa ktorého sa vydáva, akej veci sa týka, je datovaný, opatrený odtlačkom okrúhlej pečiatky a podpisom povereníka, obsahuje mená a priezviská bývalých vlastníkov, označenie osôb, v prospech ktorých sa vydáva, presné označenie nehnuteľností, ktorých sa týka a ďalšie podmienky, za ktorých sa uskutočňuje pridelenie k tam uvedeným nehnuteľnostiam. Jednalo sa preto nepochybne o listinu, ktorú bolo potrebné považovať za „perfektnú“, a ktorá má povahu verejnej listiny spôsobilaj preukázať vlastnícke právo prídelcov k nehnuteľnostiam tam označeným, vrátane tých, ktoré sú predmetom sporu. U predmetného rozhodnutia (výmeru) sa prezúmovaľa jeho správnosť, pokiaľ sa nepreukáže, že bolo vymedzeným postupom opravené alebo zrušené.

7. Odvolací súd, stotožniac sa so súdom prvej inštancie dospel k záveru, že vykonaným dokazovaním nebolo hodnoverne preukázané, že by došlo k zrušeniu výmeru v právnych predpisoch ustanoveným postupom. Zároveň však v prejednávanom prípade nebolo hodnoverne preukázané ani to, že by došlo k odňatiu prideleného majetku alebo k vzdaniu sa prídelu.

8. V súvislosti s argumentáciou prokurátora, že žalovaná v priebehu konania na prvej inštancii predložila listiny preukazujúce vzdanie sa prídelu právnymi predchodcami žalobcov, odvolací súd upriamil pozornosť na skutočnosť, že opustenie prídelu a vzdanie sa prídelu sú dva odlišné úkony. Vzdanie sa prídelu pôdy umožňoval zákon č. 141/1950 Zb. (Občiansky zákonník) účinný od 1. januára 1951 v ustanovení § 132 ods. 1, podľa ktorého vlastníctvo sa stráca najmä tým, že ho nadobudne niekto iný alebo, že sa ho vlastník vzdá, a že ide o jednostranný právny úkon, ktorým vlastník stráca svoje vlastnícke právo a dochádza tak k jeho prechodu na štát alebo inú právnickú osobu (obdobne uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/48/2008). Odvolací súd však zdôraznil, že pre platnosť právneho úkonu o právach k nehnuteľnostiam zákon vyžaduje písomnú formu ako aj to, že z právneho úkonu musí vyplývať bez akýchkoľvek pochybností vôľa vlastníka vzdať sa vlastníctva k určitej veci. Podľa názoru odvolacieho súdu bolo v tejto súvislosti namieste prisvedčiť argumentácii prokurátora, že v zmysle § 132 Stredného občianskeho zákonníka sa bolo možné vzdať prídelu, uvedené však v konaní preukázané nebolo. Z uvedeného dôvodu sa odvolací súd nestotožnil s právnym záverom súdu prvej inštancie, podľa ktorého s poukazom na § 132 ods. 1 a 2 Stredného občianskeho zákonníka v spojení s § 22 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR bolo možné vzdať sa, resp. scudziť pôdohospodársky majetok pridelený podľa nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR len s predchádzajúcim súhlasom Povereníctva pre pôdohospodárstvo a pozemkovú reformu v Bratislave, avšak uvedené v konečnom dôsledku nemalo vplyv na vecnú správnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie vo veci samej.

9. Zo strany žalovanej nebolo preukázané, že sa právní predchodcovia žalobcov účinne vzdali svojho prídelu, resp. že došlo k zrušeniu výmeru, na podklade ktorého tento prídel nadobudli. V spise sa nenachádza žiaden dôkaz o právnom úkone urobenom právnymi predchodcami žalobcov v písomnej forme, obsahom ktorého by bol ich prejav vôle smerujúci k vzdaniu sa vlastníctva k nehnuteľnostiam prideleným výmerom, t. j. tých, ktoré sú predmetom sporu, v prospech JRD.

10. Za takýto dôkaz nebolo možné považovať zápisnicu z 25. augusta 1952, spísanú na Miestnom národnom výbore v Marcelovej (ďalej len „MNV v Marcelovej“), v ktorej je konštatované, že majetku, pridelenému prídelcom na základe nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR, sa títo postupne vzdávali v prospech JRD, v dôsledku čoho sa vykonáva vyúčtovanie s týmito prídelcami a zároveň na základe tejto zápisnice bolo treba ustáliť užívací poplatok za dobu užívania prídelov s tým, že v zápisnici uvedení roľníci platiť nemuseli, nakoľko boli stále aktívnymi členmi roľníckeho družstva v Marcelovej (kde boli zaradení aj právní predchodcovia žalobcov). V tejto súvislosti uvedená zápisnica obsahovala aj poznámku k O. S. a manželke A. Y., že mali pridelené pozemky vo výmere 12,32 ha, ktoré užívali 6 rokov s tým, že užívací poplatok za 1 ha ročne bol 300 Kčs, teda za dobu užívania v sume 22.176 Kčs. Uvedená zápisnica, bez podpisov prídelcov, sa totiž týkala nutnosti vykonania vyúčtovania s prídelcami,

ktorí sa vzdali svojej pôdy v prospech JRD v rámci jeho utvárania postupne od roku 1950, a zároveň nutnosti ustáliť užívací poplatok za dobou užívania prídelov.

11. Rovnako tak za dôkaz o vzdaní sa prídelu nebolo možné považovať zápisnicu z 5. novembra 1957 spísanú na MNV v Marcelovej, bez podpisov prídelcov, ktorá bola vydaná za účelom prevádzania (vykonávania) revízie a zúčtovania konfiškantov s prídelcami rôľ a stavebných pozemkov, kde okrem iného v súvislosti s právnymi predchodcami žalobcov bolo konštatované, že prídelcom v kat. úz. A. v osade Z. pozemky prebrali štátne majetky Bajč, takže do JRD vstúpili bez pôdy.

12. Obsahom týchto zápisníc v žiadnom prípade nebol prejav vôle právnych predchodcov žalobcov smerujúci k vzdaniu sa vlastníctva k nehnuteľnostiam v prospech JRD tak, ako to z nej (nich) v odvolaní nesprávne vyvodzoval prokurátor v podanom odvolaní. Z ich obsahu vyplynula iba skutočnosť, že od postupného vzniku JRD v Marcelovej - od roku 1950 prídelcovia, ktorým bola pôda pridelená na základe nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR, vniesli túto pôdu v prospech JRD, a preto na podklade týchto zápisníc MNV v Marcelovej vykonalo iba vyúčtovanie s týmito prídelcami a zároveň ustálilo poplatok za užívanie prídelov. Podľa odvolacieho súdu nebolo možné v žiadnom prípade vysloviť záver, že by obsahom uvedených zápisníc bol prejav vôle, resp. čo i len náznak prejavu vôle právnych predchodcov vzdať sa svojho prídelu. Vzhľadom na obsah zápisnice k úkonu vzdania sa, resp. vneseniu pôdy do JRD malo dôjsť ešte pred spísaním tejto zápisnice, v ktorej (však) uvedené bolo len konštatované, avšak právny úkon, obsahom ktorého mal byť prejav vôle právnych predchodcov žalobcov vzdať sa prídelu, v konaní predložený nebol, preto nie je možné (ani) zistiť, či takýto úkon spĺňal obsahové a formálne náležitosti, či bol urobený v písomnej forme, či došlo k vzdaniu sa prídelu s právnymi účinkami.

13. V súvislosti s poukazom prokurátora na nález Ústavného súdu SR z 12. marca 2016 sp. zn. III. ÚS 194/2017-71 dal odvolací súd do pozornosti, že už len zo samotného obsahu vyššie uvedených zápisníc bolo zrejmé, že tieto nebolo možné porovnávať so zápisnicami preskúmanými v konaní, v ktorom ústavný súd rozhodol uvedeným nálezom, a v ktorom záverom aj vyslovil, že predmetom dokazovania v danom prípade nebola forma prejavu vzdania sa vlastníckeho práva. Z uvedeného bolo zrejmé, že v danom prípade ústavný súd iba nevylúčil možnosť, že obsahom zápisnice (resp. obdobných zápisníc) môže byť prejav vôle prídelcu vzdať sa prídelu, avšak k tomu, či takýto úkon je z hľadiska jeho formy právne účinný, resp. či vyvoláva právne účinky, sa nevyjadril, nakoľko táto skutočnosť nebola predmetom dokazovania v prejednávanej veci, čo v danom rozhodnutí bolo Ústavným súdom SR výslovne konštatované.

14. Rovnako tak považoval odvolací súd za nutné zdôrazniť, že zápisnica, spísaná MNV v Marcelovej z 25. augusta 1952, nebola koncipovaná ako verejná listina, na základe ktorej má dôjsť k vzdaniu sa vlastníckeho práva prídelcov, keď uvedený záver by bol v rozpore so samotným účelom uvedenej zápisnice, vydanéj len na účel vyúčtovania sa s prídelcami. Zároveň však bolo podľa odvolacieho súdu potrebné brať zreteľ na skutočnosť, že na MNV v Marcelovej neprešla pôsobnosť rozhodovania o odňatí prídelu, nakoľko táto pôsobnosť stále patrila len Povereníctvu pôdohospodárstva a pozemkovej reformy.

15. Na základe uvedeného odvolací súd konštatoval, že právni predchodcovia žalobcov nadobudli vlastnícke právo k sporným pozemkom na základe Výmeru o vlastníctve pôdy zo 6. mája 1948 (č. I. 562), vydaného Povereníctvom pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, pozemky fakticky užívali až do zriadenia družstiev a napriek tomu, že pozemky odovzdali v roku 1950 do správy (užívania) JRD, a vlastnícke právo k nim nestratili.

16. Odvolací súd uzavrel, že v spise sa nenachádzal žiaden dôkaz o právnom úkone urobenom právnymi predchodcami žalobcov v písomnej forme, obsahom ktorého by bol ich prejav vôle smerujúci k vzdaniu sa vlastníctva k nehnuteľnostiam, ktoré im boli pridelené výmerom v prospech JRD, preto zo strany žalovanej nedošlo k uneseniu dôkazného bremena.

17. K odvolacej argumentácii prokurátora, že v zmysle Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd sa za majetok nepovažuje nádej na uznanie bývalého vlastníctva, ktorého výkon už dlho nie je efektívny, odvolací súd zdôraznil, že ochrana vlastníckeho práva predstavuje ústavnoprávnu ochranu, ktorá nie je len ochranou zužujúcou sa na „púhe“ vlastníctvo, resp. majetok. Právo na ochranu vlastníctva, resp. právo na pokojné užívanie majetku je základným právom, ktoré musí byť vnímané v úzkej súvislosti s ochranou slobodnej sféry a súkromia vlastníka. Vlastnícke právo je

súčasťou jadra personálnej autonómie jednotlivca vo vzťahu k verejnej moci. Argumentáciu odvolateľa a poukaz na nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 194/2017-71 vyhodnotil odvolací súd ako nedôvodné, nakoľko už z odôvodnenia Ústavného súdu SR v danom rozhodnutí bol zrejмый záver, že len mnohoročné neprejavovanie záujmu právnych predchodcov o sporné nehnuteľnosti samo osebe nemohlo spôsobiť zánik (ich) vlastníckeho práva, pokiaľ toto nezaniklo už prv a iba samotné neužívanie veci samo osebe ešte neznamená zánik vlastníctva, resp. vlastníckeho práva.

18. K odvolacej námietke prokurátora, že po vrátení veci odvolacím súdom sa súd prvej inštancie neriadil záväzným právnym názorom odvolacieho súdu, keď nezamietol žalobu z dôvodu nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovanej, odvolací súd uviedol, že povinnosťou súdu prvej inštancie v rámci viazanosti právnym názorom odvolacieho súdu po zrušení a vrátení veci uznesením z 13. novembra.2014 č. k. 8Co/199/2014-670 bolo doplnenie dokazovania za účelom zistenia, či žalovaná má pasívnu vecnú legitímáciu, resp. či je vlastníkom sporných nehnuteľností, a to vyhotovením znaleckého posudku znalcom z odboru geodézie, v ktorom kvalifikovaná osoba posúdi vyššie uvedenú skutočnosť. V tejto súvislosti nebol vyslovený záver o povinnosti súdu prvej inštancie zamietnuť žalobu žalobcov pre nedostatok pasívnej vecnej legitímácie. Ak teda zo strany žalobcov došlo následne k zmene žaloby s poukazom na výsledok zistený znaleckým posudkom, súd prvej inštancie nemohol žiadnym spôsobom brániť žalobcom v uplatňovaní ich dispozičných práv súvisiacich so žalobou. Ani uvedená námietka odvolateľa preto nebola podľa odvolacieho súdu dôvodná. V tejto súvislosti odvolací súd nevezhliadol žiadne porušenie a nesprávny postup súdu prvej inštancie, odôvodňujúci zrušenie alebo zmenu napadnutého rozhodnutia, keď tak zmena žaloby ako aj späťvzatie žaloby je dispozičným procesným úkonom žalobcu. Ak v danom prípade súd prvej inštancie umožnil žalobcom realizáciu ich dispozičného oprávnenia v podobe späťvzatia žaloby, pričom nevezhliadol závažné dôvody na strane žalovanej, pre ktoré tak nemal urobiť, jeho postup bol správny, pričom odôvodnením uvedeného postupu sa súd zaoberal v uznesení, ktorým pripustil späťvzatie žaloby.

19. V súvislosti s námietkou prokurátora, že rozhodnutie súdu prvej inštancie je arbitrárne, keď nekonkretizovalo dedičské rozhodnutia deklarujúce nadobudnutie dedičstva žalobcami odvolací súd uviedol, že tá skutočnosť, keď súd prvej inštancie v bode 49. až 50. použil všeobecný pojem „rozhodnutia o dedičstve“, nemohla naplniť predpoklad arbitrárnosti konania, nakoľko z logického obsahu rozhodnutia súdu prvej inštancie je zřejmé, že toto rozhodnutie napĺňa požiadavky kladené § 220 ods. 2 CSP na odôvodnenie rozhodnutia, keď sa súd prvej inštancie v bode 28. odôvodnenia napadnutého rozhodnutia podrobne zaoberal „dedičskými rozhodnutiami“, na ktoré žalobcovia v podanej žalobe poukazovali s tým, že ďalej už nebolo povinnosťou súdu prvej inštancie pri každej zmienke o predmetných rozhodnutiach tieto výslovne špecifikovať, nakoľko uvedené je zřejmé z logického obsahu a súvisu celého rozhodnutia súdu prvej inštancie.

20. Žalovaná v podanom odvolaní smerovala svoje odvolacie námietky obdobne ako prokurátor, keď poukazovala na zásadu hodnovernosti údajov zapísaných v katastri nehnuteľností, a to v súvislosti s právnym názorom súdu prvej inštancie v ktorom vyslovil, že žalovaná neunesla dôkazné bremeno ohľadom skutočnosti, že sa právní predchodcovia žalobcov vzdali svojho vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam. Poukázala na to, že v priebehu konania nepreukázal priame dôkazy preukazujúce existenciu právneho úkonu vzdania sa vlastníckeho práva predchodcami žalobcov s tým, že v tomto smere poukázala na ňou v konaní predložené zápisnice. Zároveň namietala aj posúdenie súdu prvej inštancie ohľadom otázky právomoci ONV v Hurbanove zrušiť pôvodný prídel a rovnako tak mala za to, že právnny záver súdu prvej inštancie je nesprávny, pretože mala za to, že ONV v Hurbanove bol oprávnený vydať prídelovú listinu pre Československý štát, preto táto nie je nulitným aktom.

21. Odvolací súd k vyššie uvedeným námietkam žalobcov poukázal na fakt, že týmito námietkami sa zaoberal v rámci posudzovania odvolania prokurátora.

22. Následne sa odvolací súd zaoberal podstatnými námietkami žalovanej, týkajúcimi sa možnosti započítania oprávnenej držby štátu, ako aj otázkou vydržania zo strany žalovanej. Konštatoval, že na základe minulej aj súčasnej právnej úpravy je oprávnenosť držby jednou z podmienok nadobudnutia vlastníctva veci vydržaním. K strate alebo obmedzeniu vlastníckeho práva právnych predchodcov žalobcov nemohlo dôjsť ani tým, že prídelovou listinou bývalého Okresného národného výboru v Hurbanove z 15. 03. 1955 (č. l. 618) boli označené nehnuteľnosti vydané Československému štátu - Štátnemu majetku, národnému podniku v Bajči do operatívnej správy z dôvodu, že tento orgán (ONV v

Hurbanove) nemal právomoc rozhodnutie o odňatí prídela vydať, resp. rozhodnutie o pridelení sporných nehnuteľností následne pridelit' iným pridelcom, lebo v zmysle § 3 vyhlášky č. 509/1950 Ú. v. prešla na ONV pôsobnosť Povereníctva poľnohospodárstva a pozemkovej reformy len v rozsahu vykonávania vyúčtovania s odchádzajúcimi pridelcami a dozoru nad hospodárením podľa § 23 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR, ale nie pôsobnosť odňatia prideleného majetku a jeho prídela inej osobe podľa § 23 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR (obdobne rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/157/2007, 4Cdo/123/2003).

23. Uvedené však len ďalej potvrdilo, že právni predchodcovia žalobcov sporné pozemky nemohli po niekoľko rokov fakticky užívať a výmer, na základe ktorého právni predchodcovia žalobcov nadobudli vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam zrušený nebol napriek tomu, že na základe prídelaovej listiny bývalého Okresného národného výboru v Hurbanove z 15. 03. 1955 (č. I. 618), boli označené nehnuteľnosti vydané Československému štátu - Štátnemu majetku, národnému podniku v Bajči.

24. Právomoc zrušiť takúto listinu (výmer) s dôsledkom odňatia vlastníckeho práva, na bývalé národné výbory podľa príslušných predpisov (vládneho nariadenia č. 116/1949 Sb. a č. 122/1951 Sb.) nikdy neprešla, a preto i rozhodnutie bývalého ONV v Hurbanove z 15. 03. 1955 (č. I. 618) bolo treba považovať za nulitný akt, resp. listinu nemajúcu povahu verejnej listiny.

25. V dôsledku toho zostalo vlastnícke právo právnych predchodcov žalobcov, vzniknuté podľa vtedajších predpisov, nedotknuté. K odňatiu prídela bolo možné pristúpiť len z dôvodov uvedených v § 23 ods. 2 nariadenia vlády č. 104/1945 Sb. n. SNR, ktorá situácia však v danom prípade nenastala a iný spôsob odňatia prídelaenej pôdy (pridelenie už raz prídelaenej pôdy inému subjektu) právne predpisy účinné v tomto období neumožňovali. Navyiac, v zmysle uvedeného právneho predpisu sa štát nemohol stať vlastníkom, nemohol byť pridelcom, keď pôda mohla byť prídelaená iba osobám v tomto nariadení špecifikovanom.

26. Odvolací súd v spojitosti s uvedeným a v zhode s právnym názorom súdu prvej inštancie nepovažoval za dôvodné tvrdenie žalovanej ohľadom skutočnosti, že ak sa aj štát nestal vlastníkom sporných nehnuteľností (na základe prídelaovej listiny Okresného národného výboru v Hurbanove z 15. 03. 1955 č. I. 618), prípadne vydržaním (keď vydržanie vlastníckeho práva štátom, alebo právnickou osobou bolo do 31. 12. 1991 vylúčené), stal sa aspoň ich oprávneným držiteľom.

27. V nadväznosti na uvedené, resp. vzhľadom na skutočnosť, že odvolací súd, ako aj súd prvej inštancie dospeli k totožnému záveru, že držbu štátu nemožno považovať za oprávnenú, sa preto rovnako tak odvolací súd nemohol stotožniť s námietkou žalovanej o nutnosti započítania času oprávnenej držby štátu ako právneho predchodcu žalovanej do času oprávnenej držby žalovanej. Je tomu tak práve z toho dôvodu, že štátu ako orgánu verejnej moci nemožno ospravedlniť a považovať za dobromyseľné to, ak orgán, resp. úrad štátu bez právomoci v zmysle právnych predpisov účinných v danom čase vydáva právne akty, ktorými zasahuje do subjektívnych práv občanov najmä do vlastníckeho práva. O oprávnenosti držby ako ani o dobromyseľnosti fyzických osôb konajúcich v mene štátu objektívne nemožno hovoriť v prípadoch, keď štát, zneužívajúc svoje postavenie v dobe neslobody a nedbajúc na platné právo, pripustil prostredníctvom svojich štátnych orgánov vydávanie listín (naviac štátnymi orgánmi nemajúcimi právomoc vydávať takéto listiny), odnímajúcich vlastnícke právo občanom bez toho, aby pred týmto aktom došlo legálnym postupom k zrušeniu predchádzajúceho aktu (výmeru), ktorým im bol predmetný majetok (sporné nehnuteľnosti) prídelaený.

28. V nadväznosti na vyššie uvedené sa nebolo možné stotožniť ani s argumentáciou žalovanej ohľadom dobromyseľnosti fyzickej osoby konajúcej menom štátneho orgánu, resp. ONV v Hurbanove, ani s námietkou, že žalobcov v tomto smere zaťažovalo dôkazné bremeno preukázania skutočnosti, že táto fyzická osoba dobromyseľná nebola. Odvolací súd preto na základe vyššie uvedených dôvodov považoval námietky žalovanej ohľadom oprávnenosti držby štátu a dobromyseľnosti fyzických osôb konajúcich v mene štátu prostredníctvom štátnych orgánov, resp. úradov za nedôvodné a v zhode s právnym záverom súdu prvej inštancie má za to, že Československý štát a ani žiadny zo subjektov, označených žalovanou, nemožno považovať za oprávnených držiteľov, ktorí boli vo svojej držbe dobromyseľní.

29. Ak teda došlo k „zabratiu majetku“ štátom bez právneho dôvodu, ktorý sa nikdy vlastníkom predmetných nehnuteľností nestal, právni predchodcovia žalobcov nemohli stratiť svoj vlastnícky vzťah k sporným nehnuteľnostiam.

30. Na žalovanú ex lege, nadobudnutím účinnosti zákona č. 138/1991 Zb., neprešlo vlastnícke právo od štátu (ktorý v zmysle predchádzajúceho bodu vlastníkom nebol - poznámka dovolacieho súdu), preto bolo nevyhnutné v danom prípade skúmať správanie sa žalovanej ohľadom osvedčenia jej dobromyseľnosti v tom, že jej vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam patrí, ako základného predpokladu nadobudnutia vlastníckeho práva vydržaním. Z obsahu spisu možno jednoznačne vyvodíť, že existencia vlastníckeho práva žalovanej bola sporná (čo vyplýva aj zo samotného účelu žaloby o určenie vlastníckeho práva), preto žalovanú zaťažovalo dôkazné bremeno preukázania existencie jej vlastníctva.

31. Ak žalovaná v prvoinštančnom konaní, ako aj v podanom odvolaní tvrdila, že mala za to, že vlastnícke právo nadobudla prechodom vlastníckeho práva štátu na obec najneskôr dňom účinnosti zákona č. 138/1991 Zb., t. j. (dňom 01. 05. 1991), bolo na nej, aby v zmysle predmetného zákona aj postupovala. Záveru žalovanej ohľadom skutočnosti, že právo jej patrí, resp. že sa stala vlastníkom sporných nehnuteľností, nesvedčí jej postup, keď z jej strany nedošlo k spísaniu relevantného protokolu o prechode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam zo štátu na obec (§ 14 zákona č. 138/1991 Zb.), keď zákon o majetku obcí stanovoval zákonné predpoklady na postup ako aj lehotu na zápis prechodu vlastníckeho práva zo štátu na obec.

32. V tejto súvislosti odvolací súd prisvedčil právnenému záveru súdu prvej inštancie, že za vyššie zmienený protokol nemožno považovať delimitačný protokol z 20. 12. 1990, nakoľko tento bol spísaný pred časovým okamihom nadobudnutia účinnosti zákona č. 138/1991 Zb., a na základe ktorého došlo (iba) k prevodu správy (nie vlastníckeho práva) na žalovanú k sporným nehnuteľnostiam.

33. Z ustanovení § 14 a nasl. zákona č. 138/1991 Zb. vyplýva, že tento upravoval subjekt, povinný podať návrh na zápis prechodu vlastníckeho práva do evidencie nehnuteľností, ako aj lehotu na vykonanie uvedeného postupu, pričom v zmysle § 14 ods. 2 citovaného zákona mal byť uvedený zápis prechodu vlastníckeho práva vykonaný na základe zoznamov, ktoré mali byť potvrdené orgánom miestnej štátnej správy a obecným zastupiteľstvom.

34. Taktiež za účelom uskutočnenia zmeny v evidencii nehnuteľností v zmysle zákona č. 22/1964 Zb. o evidencii nehnuteľností, zákona č. 266/1992 Zb. o katastri nehnuteľností v Slovenskej republike, ako i po nadobudnutí účinnosti zákona č. 162/1995 Z. z. katastrálneho zákona, bolo nevyhnutným predpokladom príslušnému orgánu predložiť spolu s návrhom na zápis aj dokument, resp. listinu, ktorej obsahom mala byť presná špecifikácia skutočností, ohľadom akých nehnuteľností sa má zmena v evidencii vykonať. Zo strany žalovanej, ako už odvolací súd vyššie konštatoval, k takémuto postupu nedošlo (v lehote stanovenej zákonom č. 138/1991 Zb.), keď až z návrhu na zápis vlastníckeho práva z 22. 10. 2007, podaného dňa 23. 10. 2007, je zrejmé, akých nehnuteľností sa mal zápis týkať.

35. Z vyššie uvedeného „postupu“ žalovanej, absolútne ignorujúcej vyššie citovanú zákonnú úpravu zákona č. 138/1991 Zb., nemožno za žiadnych okolností dospieť k záveru o jej dobromyseľnosti, keď samotné „konanie“ žalovanej, spočívajúce v jej pasivite, sa nestotožňuje s jej skutkovými tvrdeniami o dobromyseľnosti užívania sporných nehnuteľností a nadobudnutia vlastníckeho práva k nim, nakoľko, tak ako súd prvej inštancie správne poznamenal, žalovaná nekonala tak, aby svoje vnútorné presvedčenie o nadobudnutí vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam (okrem iného aj k tým, ktoré tvoria predmet tohto konania) prechodom vlastníctva štátu k 01. 05. 1995 (okamihom účinnosti zákona o majetku obcí) relevantne prejavila navonok.

36. Uvedenému svedčí najmä skutočnosť, že napriek tomu, že žalovaná, (hoci) sa dovoľáva nadobudnutia vlastníckeho práva (ex lege) nadobudnutím účinnosti zákona č. 138/1991 Zb., alebo najneskôr odo dňa 01. 04. 1994 (ukončením tzv. malej privatizácie), sama nerešpektovala zákonné ustanovenia vymedzené v § 14 a nasl. citovaného zákona, t. j. nepodala v zákonom stanovenej lehote návrh na zápis zmeny vlastníka v evidencii nehnuteľností, resp. nevykonala žiadne iné kroky smerujúce k tomu, aby bola na príslušnom liste vlastníctva zapísaná ako vlastníčka ona, nie iný subjekt (napr. Československý štát - Okresná správa cestovného ruchu, ktorý bol zapísaný ako vlastníčka na LV č. XXX

pre kat. úz. Z. na základe hospodárskej zmluvy z roku 1982, pričom na základe výkazu zmien č. 22/95 bola následne ako výlučný vlastník zapísaná Okresná správa, cestovného ruchu Komárno).

37. V spojitosti so všetkými vyššie uvedenými dôvodmi preto odvolací súd považoval argumentáciu žalovanej spočívajúcu v tom, že vlastnícke právo nadobudla vydržaním, za nedôvodnú a zároveň nespôsobilú privodiť zmenu alebo zrušenie napadnutého rozhodnutia, nakoľko v tomto smere je nevyhnutné prisvedčiť právnomu záveru súdu prvej inštancie, že žalovaná oprávnene mohla nadobudnúť presvedčenie, že s predmetnými nehnuteľnosťami nakladá ako vlastník až momentom, kedy boli predmetné nehnuteľnosti zapísané do jej vlastníctva na LV č. XXX pre kat. úz. Z., na dôvažok toho až momentom podania návrhu na zápis zmeny údajov v katastri nehnuteľností navonok preukázateľne demonštrovala svoje vnútorné presvedčenie preukazujúce skutočnosť, že je skutočne vlastníkom predmetných nehnuteľností. Rovnako tak bolo podľa odvolacieho súdu nevyhnutné prisvedčiť právnomu záveru súdu prvej inštancie aj v tom smere, že vydržacia doba začala plynúť najskôr momentom podania návrhu na zápis zmeny údajov v katastri nehnuteľností dňa 23. októbra 1997 (resp. vonkajšou manifestáciou žalovanej svedčiacou tomu, že je vlastníkom sporných nehnuteľností). Vzhľadom na vyššie uvedený právny názor bolo teda nevyhnutné prijať záver o dôvodnosti žaloby žalobcov v tom, že im vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam patrí, pretože od podania žaloby dňa 12. decembra 2002 ani do upresnenia jej petitu dňa 3. februára 2006, neplynula nepretržitá vydržacia doba.

38. Na základe všetkých vyššie uvedených dôvodov odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie v napadnutých častiach ako vecne správne podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil, keď dospel k záveru, že odvolanie žalovanej ani odvolanie prokurátora nie je dôvodné.

III.

Dovolanie žalovanej

39. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná (ďalej aj ako „dovolateľka“). Prípustnosť dovolania odôvodnila § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) a písm. b) CSP.

40. Za právnu otázku v zmysle § 421 ods. 1 CSP označila dovolateľka otázky:

41. Otázka I. - § 421 ods. 1 písm. b) CSP:

„Boli ustanovenia § 2 Vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva č. 507/1950 Ú. v., ktorou sa vydávajú bližšie predpisy o prechode pôsobnosti Národného pozemkového fondu na Ministerstvo pôdohospodárstva a národné výbory a o prechode obdobnej pôsobnosti Povereníctva pôdohospodárstva na národné výbory (ďalej len „Vyhláška č. 507/1950“) a § 1 ods. 2 a bod 12 prílohy D Vládneho nariadenia č. 122/1951 Zb. o ďalších presunoch pôsobnosti a o iných zjednodušeníach verejnej správy (ďalej len „Nariadenie vlády č. 122/1951“) natoľko jednoznačné, že

a) - nepripúšťali taký výklad, že okresné národné výbory mali právomoc rušiť prídely?

b) - nepripúšťali ospravedlniteľný omyl o tom, že okresné národné výbory mali právomoc prídely rušiť?

c) - nepripúšťali dobromyseľnosť s ohľadom na všetky okolnosti, že na základe zrušenia prídely okresným národným výborom mohol vlastnícke právo platne nadobudnúť štát?“ samostatná otázka dobromyseľnosti štátu - viď bod 49. rozsudku krajského súdu.

42. V tejto súvislosti namietala správnosť záveru v ods. 49 odôvodnenia rozsudku, v ktorom sa odvolací súd stotožnil s argumentáciou súdu prvej inštancie, že predmetné predpisy sú natoľko jednoznačné, že ospravedlniteľný omyl ani dobromyseľnosť, ako sú uvedené vyššie, neprichádzali do úvahy.

43. Podľa dovolateľky predmetné predpisy natoľko jednoznačné neboli a pripúšťali aj taký výklad, že okresné národné výbory boli oprávnené prídely rušiť. Takýto výklad predmetných predpisov mohol založiť dobromyseľnosť so zreteľom na všetky okolnosti, že na základe zrušenia prídely okresným národným výborom sa vlastníkom stal štát. V danej súvislosti poukázala na závery uznesenia Najvyššieho súdu SR z 27. októbra 2010 sp. zn. 4Cdo/283/2009.

44. Dovolateľka na základe uvedeného tvrdila, že bolo potrebné vysloviť právny názor, že znenie ustanovení § 2 Vyhlášky č. 507/1950 a § 1 ods. 2 a bod 12 prílohy D nariadenia vlády č. 122/1951 je nejasné a pripúšťa rôzny výklad. To má za následok, že právny omyl držiteľa ohľadom zákonnosti

postupu okresných národných výborov pri odnímaní, resp. rušení prídeltov je v zmysle ustálenej rozhodovacej činnosti ospravedlniteľný. Odlišný právny názor, o ktorý sa pri vydaní rozsudku opieral odvolací súd je preto podľa dovolateľky nesprávny.

45. Otázka II.:

„Je potrebné vykladať ustanovenie § 130 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. OZ tak, že na základe nejednoznačného právneho predpisu sa so zreteľom na všetky okolnosti nemôže stať dobromyseľným (oprávneným) držiteľom štát?“

46. Odvolací súd sa v ods. 49 odôvodnenia rozsudku stotožnil s argumentáciou súdu prvej inštancie, že v prípade nejednoznačného právneho predpisu sa štát nemôže stať dobromyseľným držiteľom.

47. Podľa dovolateľky sa v prípade právnických osôb otázka dobromyseľnosti posudzuje vo vzťahu k fyzickým osobám, ktoré v konkrétnom čase nakladajú s majetkom právnickej osoby, o ktorého dobromyseľnosť ide, a preto môže byť v prípade nejednoznačného právneho predpisu dobromyseľným aj štát. Z ustanovenia žiadneho právneho predpisu nevyplýva, že by sa pri posudzovaní dobromyseľnosti fyzickej osoby vykonávajúcej správu majetku štátu, resp. konajúcej v mene štátu malo postupovať odlišne, resp. prísnejšie, než v prípade inej právnickej osoby. Naopak z princípu, že fyzické a právnické osoby, vrátane štátu, majú mať v súkromnoprávných vzťahoch rovnaké právne postavenie, vyplýva podľa názoru žalovanej jednoznačný právny záver, že je potrebné aplikovať tie isté kritériá, ako v prípade iných právnických osôb; preto je podľa dovolateľky aj v prípade štátu prípustné, aby sa za určitých okolností stal dobromyseľným držiteľom na základe ospravedlniteľného omylu o vlastníctve štátu, spočívajúceho v nejednoznačnosti právneho predpisu. Odlišný právny názor, o ktorý sa pri vydaní rozsudku opieral odvolací súd, považuje dovolateľka za nesprávny.

48. Vzhľadom na nesprávne právne posúdenie otázky č. I. a otázky č. II., odvolací súd podľa dovolateľky nesprávne ustálil skutkový záver o tom, že štát nebol oprávneným držiteľom, a že žalovaná si preto nemohla započítať jeho oprávnenú držbu. Nebyť uvedených nesprávnych právnych záverov, prvostupňový aj odvolací súd by museli ustáliť, vzhľadom na prezumpciu oprávnenej držby a vzhľadom na to, že žalobca nepreukázal opak, že štát bol minimálne od pridelenia sporných nehnuteľností do operatívnej správy Štátneho majetku Bajč, štátny podnik, so sídlom: Bajč, 946 54 Bajč, IČO: 00 192 881 oprávneným držiteľom. Žalovaná by si preto mohla započítať oprávnenú držbu štátu a vydržacia lehota by včas uplynula, čím by sa stala originárnym vlastníkom sporných nehnuteľností a žalobu by bolo potrebné zamietnuť.

49. Otázka III. k nesprávnemu procesnému postupu:

„Je potrebné ustanovenia CSP o prostriedkoch procesného útoku a procesnej obrany a o bremene tvrdenia a bremene dôkazu vykladať tak, že, ak strana sporu, ktorej vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti nasvedčuje časovo skorší zápis/listina, preukáže svoje skoršie vlastnícke právo a poprie a spochybní vlastnícke právo druhej strany, druhá strana sporu, t. j. tá, ktorej vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti nasvedčuje časovo neskorší zápis v zákonnej evidencii/verejnej listine, musí tvrdiť a aj bez pochybností preukázať svoje vlastnícke právo a jeho právny titul? Alebo na prenos dôkazného bremena postačí, ak strana, ktorej svedčí neskorší zápis/listina s poukazom na zásadu správnosti zápisov v zákonnej evidencii hoci aj nepriamym dôkazom aspoň osvedčí, že spôsobilý právny titul tu musel byť, len sa nedochoval?“

50. Odvolací súd v odôvodnení rozsudku podľa dovolateľky v podstate ustálil, že ak ten, komu svedčí skorší zápis v zákonnej evidencii/verejnej listine preukáže, že mal k spornému majetku vlastnícke právo a spochybní vlastnícke právo strany, ktorej svedčí neskorší zápis/listina, táto druhá strana musí svoje vlastnícke právo bez pochybností preukázať, hoci jej svedčí neskorší zápis v evidencii/listine. Podľa názoru dovolateľky zásada správnosti zápisov v zákonnej evidencii/verejnej listine je na prospech tej strany, ktorej zápis/listina je neskoršia. Prezumuje sa vlastnícke právo toho, v čie vlastnícke právo svedčí neskorší zápis v zákonnej evidencii/verejnej listine. Strana, ktorej svedčí skorší zápis/listina musí vlastnícke právo druhej strany nielen spochybníť, ale celkom vylúčiť. Inak strane, ktorej svedčí neskorší zápis/listina postačí na prenos dôkazného bremena ak hoci aj nepriamym dôkazom dostatočne osvedčí, že spôsobilý právny titul tu musel byť.

51. Súd prvej inštancie a odvolací súd podľa dovolateľky skonštruoval právny režim, v ktorom sa poskytuje ochrana držiteľovi skoršieho vlastníckeho titulu bez toho, aby bol povinný preukázať, že jeho právny titul nebol neskorším právnym titulom prekonaný. Naopak, zapísaný vlastníak musí podľa názoru súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu bez pochybností preukázať svoje vlastnícke právo. Musí pritom znášať dôsledky prípadnej dôkaznej núdze, ktorú nezavinil. Nemôže sa pritom ani len čiastočne spoľahnúť na prezumovanú správnosť zápisu jeho vlastníckeho práva v katastri a ani na prezumovanú správnosť postupu príslušných orgánov pri prevodoch vlastníckeho práva, ktoré viedli k tomuto zápisu. Žalovaná považuje vyššie uvedený právny režim, skonštruovaný súdom prvej inštancie a odvolacím súdom, nielen za popretie zásady správnosti zápisov v katastri, ale tiež za podstatné prelomenie princípu právnej istoty. Takýto právny režim je preto podľa názoru žalovanej ústavne neudržateľný.

52. Dovolateľka namietla, že tým, že odvolací súd predmetnú právnu otázku nesprávne vyššie uvedeným spôsobom posúdil, nesprávne aplikoval ustanovenia CSP o prostriedkoch procesného útoku a prostriedkoch procesnej obrany a o bremene tvrdenia a dôkazu a ich prenášaní, čím narušil okrem iného princíp rovnosti zbraní strán sporu, čo je vadou konania - nesprávnym procesným postupom (§ 420 písm. f) CSP).

53. Otázka IV.:

„Je potrebné vykladať ustanovenie § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka tak, že obec môže byť, so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľná, že jej určitá nehnuteľnosť patrí až od momentu, kedy si splní svoju povinnosť túto nehnuteľnosť protokolárne prevziať a dať si zapísať túto nehnuteľnosť do katastra nehnuteľností, resp. má posúdenie tejto okolnosti (nesplnenie právnej povinnosti) prednostné postavenie vo vzťahu k posúdeniu ostatných okolností, so zreteľom na ktoré sa posudzuje dobromyseľnosť?“

54. Na túto otázku odvolací súd odpovedal kladne a na tomto závere založil podstatu svojej argumentácie, prečo sa žalovaná nestala oprávneným držiteľom včas. Podľa názoru dovolateľky však predmetné ustanovenie takto vykladať nemožno. Je potrebné ho vykladať tak, že splnenie povinnosti protokolárne prevziať nehnuteľnosť a dať ju zapísať do katastra nehnuteľností môže byť maximálne jednou zo všetkých okolností, ktoré je potrebné zohľadniť pri skúmaní oprávnenej držby, nemožno ju však nad ostatné okolnosti nadradzovať alebo ostatné okolnosti nezohľadniť len preto, že táto okolnosť nastala. Vzájomný vzťah a význam jednotlivých okolností, ktoré majú vplyv na skúmanie dobromyseľnosti držiteľa je potrebné vždy skúmať vo vzájomnej súvislosti a podľa konkrétnych okolností prípadu.

55. Z odôvodnenia odvolacieho súdu je podľa dovolateľa zrejmé, že predmetnú okolnosť neskúma ako jednu zo „všetkých okolností“, na ktoré treba pri posúdení dobromyseľnosti brať ohľad, ale ako otázku, ktorá posúdeniu všetkých okolností predchádza - otázku právnu. Predmetné je zrejmé z toho, že odvolací súd (a súd prvej inštancie) vôbec túto okolnosť nedáva do pomeru k ostatným okolnostiam, ktoré tvrdila a dokazovala žalovaná (zriadenie príspevkovej organizácie za účelom správy sporných nehnuteľností, užívanie sporných nehnuteľností vo forme organizovania verejných podujatí, prenájom častí sporných nehnuteľností, prevádzkovanie letného kina, údržba sporných nehnuteľností), ani ju neposudzuje vo vzájomnej súvislosti s týmito okolnosťami. Keďže odvolací súd uzavrel, že v dôsledku nedodržania svojich právnych povinností v zmysle zákona SNR č. 138/1991 Zb. o majetku obcí žalovaná nemôže byť dobromyseľná, k posudzovaniu týchto okolností ani nepristúpil. Odvolací súd otázku „Aký právny následok má to, keď obec nesplní požiadavky Zákona o majetku obcí vo vzťahu k jej dobromyseľnosti a oprávnenej držbe?“ posúdil tak, že „kým si obec tieto povinnosti nesplní, dobromyseľným/ oprávneným držiteľom byť nemôže“, resp. vykonal výklad ustanovenia § 130 ods. 1 OZ hore naznačeným spôsobom. Súčasne z toho, ako málo (vlastne prakticky vôbec) pozornosti a priestoru venoval odvolací súd posúdeniu ostatných okolností, vzťahujúcich sa držbe sporných nehnuteľností žalovanou, vyplýva právny názor odvolacieho súdu, že dodržanie ustanovení Zákona o majetku obcí má vo vzťahu k týmto ostatným okolnostiam prednosť.

56. Podľa názoru žalovanej právne posúdenie horeuvedenej otázky, ktoré vykonal odvolací súd je nesprávne z nasledujúcich dôvodov:

· z ustanovenia žiadneho právneho predpisu ani z rozhodovacej činnosti súdov nevyplýva, že by niektorá z okolností, so zreteľom na ktoré je potrebné posudzovať dobromyseľnosť mať prednosť pred alebo

výsostné postavenie pred ostatnými, resp. že by niektorá mala byť sama osebe právnym predpokladom dobromyseľnosti;

- z ustanovenia žiadneho právneho predpisu ani z rozhodovacej činnosti súdov nevyplýva, že by sa pri posúdení dobromyseľnosti obce malo postupovať odlišným spôsobom, než v prípade iného subjektu;
- vnútorné vnímanie obce a jej vôľa sa tvorí činnosťou starostu a zastupiteľstva, v prípade ktorých nie sú stanovené žiadne právne predpoklady ohľadom ich kvalifikácie (odbornej alebo právnej);
- obec má v súkromnoprávných vzťahoch rovnaké a rovnocenné právne postavenie ako iné právnické osoby a fyzické osoby;
- nie je preto dôvodné ani správne klásť na obce a jej predstaviteľov prísnejšie kritériá na posudzovanie ich dobromyseľnosti než na iné právne subjekty; rovnako ako v prípade iných subjektov sa pri posúdení dobromyseľnosti uplatní kritérium „priemerne obozretného jedinca“, stanovené ustálenou rozhodovacou činnosťou súdov (viď napr. uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo/169/2020 z 28. 10. 2020);
- nie je preto dôvodné ani správne klásť na obce vyššie nároky na to, čo znamená „vynaloženie potrebnej opatrnosti, ktorú možno požadovať“ pri posudzovaní dobrej viery, než na iné právne subjekty („súkromné“ fyzické a právnické osoby), ktoré vyžaduje ustálená rozhodovacia činnosť súdov (viď napr. uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo/169/2020 z 28. 10. 2020);
- bežná obec (žalovanú nevynímajúc) typicky vlastní vo svojom katastrálnom území stovky nehnuteľností, ktorých množstvo nadobudla práve v súvislosti so zákonom o majetku obcí;
- bežná obec nemala a nemá spravidla dostatok finančných a personálnych prostriedkov, aby si zabezpečila komplexný a odborný audit správnosti zápisu všetkých nehnuteľností, ktoré vlastní (a o ktorých sa domnieva, že ich vlastní);
- za takej situácie nemožno s ohľadom na vyššie uvedené kritériá „vynaloženia potrebnej opatrnosti, ktorú možno požadovať a „priemerne obozretného jedinca“, od predstaviteľov obce očakávať, že budú mať vždy a v každom čase úplný prehľad o parcelnom čísle každého pozemku, ktorý fakticky užívajú a denne sa oň starajú, o jeho hraniciach, o jeho identifikácii na katastrálnej mape a o tom, či je správne evidovaný v katastri nehnuteľností;
- najmä s prihliadnutím na to, že k prevodom majetku štátu na obce dochádzalo na základe neprehľadných právnych predpisov a v niekoľkých vlnách, pričom k plneniu povinnosti v zmysle zákona o majetku obcí nedochádzalo iba vinou obcí, ale aj z dôvodu nedostatku spolupráce zo strany okresných národných výborov a iných odovzdávajúcich organizácií, alebo už len dôsledkom toho, že odovzdávajúce organizácie medzičasom zanikli a nebolo s kým vyhotoviť a/alebo opraviť delimitačný protokol, resp. nebolo jasne určiteľné, u ktorého iného orgánu sa dožadovať vyhotovenia, resp. opravy delimitačného protokolu;
- nesplnenie povinnosti podľa Zákona o majetku obcí alebo oneskorené splnenie týchto povinností za takejto situácie samé osebe nie je možné považovať za demonštráciu toho, že má ... vedomosť ... toho, že nie je vlastníkom, alebo že má o svojom vlastníckom práve pochybnosti;
- za takej situácie možno s ohľadom na vyššie uvedené kritériá „vynaloženia potrebnej opatrnosti“ a „priemerne obozretného jedinca“ od predstaviteľov obce očakávať, resp. ich ospravedlniť, ak nespozorujú, že vo vzťahu k niektorému z pozemkov, ktoré obec užíva ako vlastné, ale nie je (z vyššie uvedených dôvodov) vlastníctvo obce zapísané v katastri nehnuteľností, došlo k zmene zápisu vlastníka; pritom je potrebné brať do úvahy, že obec o takejto zmene nie je informovaná, keďže vlastníctvo v katastri nie je evidované; pasivita pri vyskytnutí sa takejto okolnosti preto nemôže byť sama osebe vnímaná ako demonštrácia toho, že obec si je vedomá, že nie je vlastníkom, alebo že má o svojom vlastníctve pochybnosti.

57. Na túto právnu otázku dáva podľa dovolateľky odpoveď ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu, napríklad uznesenie Najvyššieho súdu SR z 28. októbra 2020 sp. zn. 6Cdo/169/2020, ktorého právnu vetu sám odvolací súd citoval v ods. 55 odôvodnenia svojho rozsudku. Ak by sa odvolací súd neodchýlil od ustálenej rozhodovacej praxe (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP), musel by po zohľadnení ostatných okolností ustáliť, že žalovaná bola oprávneným držiteľom sporných nehnuteľností po zákonnú vydržaciú lehotu a stala sa vlastníkom sporných nehnuteľností, preto bolo potrebné žalobu zamietnuť.

58. Súčasťou dovolania bol návrh dovolateľky na odklad právoplatnosti a vykonateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu. Ako dôvody hodné osobitného zreteľa uviedla to, že na základe právoplatnosti rozsudkov súdov nižšej inštancie žalobca dosiahol zápis vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností, čím v dôsledku nesprávnych rozhodnutí bolo zasiahnuté do práv žalovanej, ktorá sporné nehnuteľnosti doposiaľ pokojne a ako vlastníka užívala. Časť sporných nehnuteľností sa v obci využíva ako verejné priestranstvo - letné kino. Výkonom v katastri evidovaného vlastníckeho práva žalobcu

ako súkromnej osoby v postavení väčšinového spoluvlastníka je takéto verejnoprospešné užívanie sporných nehnuteľností ohrozené. Žalobca, keďže je v katastri nehnuteľností evidovaný ako vlastník (spoluvlastník) sporných nehnuteľností môže svoj spoluvlastnícky podiel kedykoľvek ponúknuť na predaj inej osobe, ktorá nemusí mať o prebiehajúcom dovolacom konaní vedomosť. Sama môže tak byť v prípade prevodu dobromyseľná o svojom vlastníckom práve, čo môže následne, aj v prípade úspechu žalovanej v dovolaní, vyústiť do ďalšieho súdneho sporu, pričom žalovaná uvádza, že nie je v takej finančnej situácii, aby si mohla dovoliť uplatniť svoje predkupné právo ako spoluvlastník sporných nehnuteľností, ak sa svoje spoluvlastnícke podiely rozhodne žalobca previesť a prakticky likvidačným by pre ňu mohlo byť aj vykonateľné rozhodnutie o trovách konania. Žalovaná v tomto smere dala do pozornosti, že konanie v tejto veci sa vedie od roku 2000 a bolo v ňom vykonaných množstvo úkonov právnej služby.

59. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolateľka navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že žalobu žalobcu v celom rozsahu zamietne a žalovanej prizná právo na náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie, trov odvolacieho konania a trov dovolacieho konania vo výške 100 %, príp. aby rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie.

60. Z vyjadrenia žalobcov k dovolaniu vyplýva, že rozhodnutia súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu považujú za správne a zákonné a nesúhlasia s odkladom právoplatnosti a vykonateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu. Z uvedených dôvodov navrhli dovolanie odmietnuť a žalobcom priznať náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie, odvolacím i dovolacím súdom.

61. Z vyjadrenia Krajskej prokuratúry Nitra vyplynulo, že k dovolaniu žalovanej nemá pripomienky.

IV.

Konanie o dovolaní

62. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) zistil, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

63. Návrh dovolateľky na odklad právoplatnosti a vykonateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu dovolací súd nepovažoval za opodstatnený, keď nezistil dôvody hodné osobitného zreteľa pre taký postup, pričom v zmysle ustálenej praxe najvyššieho súdu o návrhu rozhodnutie nevydal.

64. V ďalšom postupe dovolací súd skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti a dôvodnosti dovolania.

65. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu a to z akýchkoľvek hľadísk (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017). Dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

66. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (pozri sp. zn. 3Cdo/42/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 8Cdo/99/2017).

67. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namieste je

skôr reštriktívny výklad (pozri sp. zn. 1Cdo/26/2017, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/42/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/163/2017, 8Cdo/73/2017).

68. Vyššie naznačenej mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

K dovolaniu podľa § 420 písm. f) CSP

Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

69. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP je a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

70. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

71. Dovolateľka v dovolaní vo vzťahu k nadnesenej „otázke III.“ a ustanoveniu § 420 písm. f) CSP spochybňuje vykonané dokazovanie a zistenie skutkového stavu a navodzuje vlastné hodnotenie, smerujúce k prevzatiu jej názoru na právne posúdenie sporu súdom a úspech v spore, keď k porušeniu práva na spravodlivý proces malo dôjsť nesprávnym vyhodnotením dokazovania, nesprávnym zistením skutkového stavu a tým, že odvolací súd nevezal do úvahy ním namietané skutočnosti. Dovolací súd pripomína, že sporové konanie je konaním, v ktorom vždy proti sebe stoja dve strany, ktorých tvrdenia a záujmy sú v zásade protichodné; úloha súdu je práve v tom, aby na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru o (ne)pravdivosti tvrdení tej-ktorej strany a prijal právne závery tomu zodpovedajúce.

72. Ako vyplýva z bodov 8. až 16., resp. 23. až 25. odôvodnenia tohto rozsudku, odvolací súd považoval za správny záver súdu prvej inštancie, že právní predchodcovia žalobcov nadobudli vlastnícke právo k sporným pozemkom na základe Výmeru o vlastníctve pôdy zo 6. mája 1948 (č. l. 562), vydaného Povereníctvom pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, že pozemky fakticky užívali až do zriadenia družstiev a napriek tomu, že pozemky odovzdali v roku 1950 do správy (užívania) JRD, a vlastnícke právo k sporným pozemkom nestratili, a to na tom základe, že v spise sa nenachádzal žiaden dôkaz o právnom úkone urobenom právnymi predchodcami žalobcov v písomnej forme, obsahom ktorého by bol ich prejav vôle smerujúci k vzdaniu sa vlastníctva k nehnuteľnostiam, ktoré im boli pridelené výmerom. Zo strany žalovanej preto nedošlo k uneseniu dôkazného bremena, keď za správne považovala vyhodnotenie dokazovania, že za taký dôkaz nie je možné považovať zápisnice MNV v Marcelovej z 25.

augusta 1952, resp. z 5. novembra 1957, ani prídelovú listinu bývalého Okresného národného výboru v Hurbanove z 15. 03. 1955 o vydaní predmetných nehnuteľností Československému štátu - do správy Štátneho majetku, národného podniku v Bajči, a to vzhľadom na právny záver o nedostatku právomoci Okresného národného výboru na zrušenie listiny o prídelení týchto pozemkov právnym predchodcom žalobcov.

73. Dovolací súd poznamenáva, že súd prvej inštancie v bode 52. odôvodnenia svojho rozsudku vyhodnotil dokazovanie vo vzťahu k žalovanou tvrdenému rozhodnutiu o zrušení prídelení Okresným národným výborom v Hurbanove, keď poukázal na to, že taká listina v priebehu konania predložená nebola a podľa vyjadrení Ministerstva vnútra SR, Štátneho archívu v Nitre, Slovenského pozemkového fondu taká listina v žiadnych archívoch a záznamoch evidovaná, resp. spomenutá nie je, žiaden zo spomenutých subjektov takou listinou nedisponuje a ani žalovaná takú listinu nevypátrala a nepredložila; žalovaná nemôže prenášať dôkazné bremeno na žalobcov, naopak, pokiaľ tvrdí existenciu dôkazu, z ktorého vyvodzuje skutkové tvrdenia, je povinná takúto listinu na účely preukázania svojho skutkového tvrdenia predložiť, resp. označiť subjekt, ktorý ňou disponuje.

74. Ak dovolateľka podľa obsahu jej dovolania (§ 124 CSP) namietala, že odvolací (i prvostupňový) súd nesprávne ohľadom preukázania prechodu vlastníctva sporných pozemkov na štát a od toho ním odvodzovaného nadobúdacieho titulu preniesol dôkazné bremeno na žalovanú, je potrebné uviesť, že v zmysle tzv. negatívnej dôkaznej teórie platí, že „na nikom nemožno spravodlivo žiadať, aby preukázal reálnu neexistenciu určitej právnej skutočnosti“ (viď napr. uznesenie Najvyššieho súdu SR z 24. februára 2010 sp. zn. 4Cdo/13/2009). Súdny nižších inštancií potom nekonali v rozpore s touto zásadou, ak žalobcov v konaní nezaťažili dôkazným bremenom ohľadne preukázania „odňatia, resp. vzdania sa prídelení“.

75. Žalovaná ako „tvrdený právny nástupca“ subjektov, v prospech ktorých bolo v rozpore so zákonom (na základe nulitného právneho aktu pred rokom 1990) zapísané vlastníctvo, resp. i právo hospodárenia k veci do evidencie nehnuteľností, znáša aj následky takého postupu, t. j. dôkazné bremeno preukázania zániku vlastníckeho práva právnych predchodcov žalobcov; nepreukázanie tejto skutočnosti a dôkazná núdza v tomto smere nemôže byť dôvodom na prenesenie dôkazu o opaku na žalobcov.

76. Podľa názoru dovolacieho súdu dovolateľka v dovolaní spochybňuje vykonané dokazovanie a jeho hodnotenie a navodzuje vlastné hodnotenie smerujúce k založeniu svojho názoru na právne posúdenie sporu a úspechu v spore. Podstata dovolania a jeho dôvodov nemôže byť založená na argumentácii, že súdy mali považovať tvrdenia neúspešnej strany za pravdivé a relevantné. Podľa názoru dovolacieho súdu uvedená námietka dovolateľky predstavuje jej prostý nesúhlas s vyhodnotením dôkazov a skutkovým záverom, čo nepredstavuje zmatečnosťnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP.

77. Nesprávne vyhodnotenie vykonaných dôkazov, ktoré dovolateľka naznačuje v dovolaní, nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu zmatečnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, ktorá by zakladala prípustnosť dovolania. Uvedenú dovolaciu námietku bez ďalších relevantných skutočností nemožno považovať za tzv. zmatečnosťnú vadu v procesnom postupe odvolacieho súdu, a to preto, že hodnotenie dôkazov prislúcha zásadne len tomu súdu, ktorý ich vykonal, teda v danom prípade súdu prvej inštancie. Pokiaľ súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu nesprávne, ale táto skutočnosť sama osebe prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP nezakladá. Už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 42/1993, R 37/1993, R 125/1999, R 6/2000), ako aj viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (napr. sp. zn. 2Cdo/130/2011, 5Cdo/244/2011, 6Cdo/185/2011 a 7Cdo/38/2012) zastávali názor, že ani prípadná neúplnosť, či nesprávnosť skutkových zistení a skutkových záverov nie je v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považovaná bez ďalšieho za dôvod zakladajúci tzv. zmatečnosťnú vadu konania. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu týchto judikátov a rozhodnutí nedotkli a treba ich považovať za naďalej aktuálne. Preto nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (viď rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s ústavou posudzoval ústavný súd a nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017, III. ÚS 40/2020).

78. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu dovolací súd nie je oprávnený, lebo je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porovnaj I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak tieto vady v súdnej veci dovolací súd nezistil.

79. Princípu práva na spravodlivý proces zodpovedá právo účastníka na určitú kvalitu súdneho rozhodnutia a povinnosť súdu svoje rozhodnutie riadne odôvodniť. Súd sa teda musí zaoberať účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia (porovnaj I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, III. ÚS 47/2019, IV. ÚS 372/2020 a sp. zn. 1Cdo/213/2019, 2Cdo/190/2019, 3Cdo/168/2018, 4Cdo/3/2019, 5Cdo/57/2019, 6Cdo/33/2020, 7Cdo/308/2019, 8Cdo/152/2018).

80. Keďže odvolací súd sa s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie stotožnil, treba jeho dôvody posudzovať v kontexte s dôvodmi uvedenými v rozsudku okresného súdu, s ktorým vytvára organickú (kompletizujúcu) jednotu, keďže prvoinštančné a odvolacie konanie tvoria z hľadiska jeho predmetu jeden celok (m. m. IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09). Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie.

81. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu v spojení s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie má podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonom vyžadované náležitosti v zmysle ustanovenia § 393 CSP a § 220 ods. 2 CSP z hľadiska formálnej štruktúry a obsahuje aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok, vykazuje logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania a nemožno ho považovať za neodôvodnené. Dovolací súd nezistil, že by v danej veci išlo o takýto prípad vybočenia z medzí ustanovenia § 393 ods. 2 CSP, ktorým by došlo k porušeniu práva žalovanej na spravodlivý proces. Odvolací súd odôvodnil potvrdzujúci výrok svojho rozhodnutia spôsobom zodpovedajúcim zákonu.

82. Z obsahu odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v časti napadnutej odvolaním žalovanej potvrdil ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 CSP stotožniac sa s dôvodmi rozsudku súdu prvej inštancie vrátane správnych skutkových a právnych záverov v zmysle § 387 ods. 2 CSP (pozri odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu). Odvolací súd svoje rozhodnutie v relevantnej argumentácii nezaložil v porovnaní so súdom prvej inštancie na žiadnych iných, či nových skutkových a právnych záveroch. V dôvodoch rozsudku sa vyjadril k nosnej argumentácii odvolateľa (žalovanej) uplatnenej v odvolaní (rovnako aj v dovolaní) ohľadom nesprávneho záveru. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, ako aj odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie nevyplýva nedostatočnosť, či nezrozumiteľnosť alebo nepresvedčivosť, ani absencia skutkových a právnych záverov, či taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie dostatočne a náležite neodôvodnil, a že pri rozhodovaní nezohľadnil odvolaciu argumentáciu dovolateľky.

83. Zhrnúc vyššie uvedené dovolací súd uzavrel, že dovolateľka neopodstatnene namietala, že konanie pred odvolacím súdom bolo postihnuté zmätočnosťou vadou vyplývajúcou z § 420 písm. f) CSP.

K dovolaniu z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP

Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Podľa § 432 ods. 1 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Podľa § 432 ods. 2 CSP dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

84. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis, alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

85. Zo skutkových okolností v danom prípade vyplýva, že v rámci konania o veci bolo pre rozhodnutie odvolacieho súdu podstatné vyriešenie viacerých právnych otázok.

86. Žalovaná za právnu otázku, od vyriešenia ktorej (popri ďalších otázkach) záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP) označila otázku I.:

„Či ustanovenia § 2 Vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva č. 507/1950 Ú. v., ktorou sa vydávajú bližšie predpisy o prechode pôsobnosti Národného pozemkového fondu na Ministerstvo pôdohospodárstva a národné výbory a o prechode obdobnej pôsobnosti Povereníctva pôdohospodárstva na národné výbory a ustanovenia § 1 ods. 2 a bod 12 prílohy D Vládneho nariadenia č. 122/1951 Zb. o ďalších presunoch pôsobnosti a o iných zjednodušeníach verejnej správy (ďalej len „Nariadenie vlády č. 122/1951“) sú natoľko jednoznačné, že nepripúšťali taký výklad, že okresné národné výbory mali právomoc rušiť prídely a nepripúšťali ani ospravedlniteľný omyl o tom, že okresné národné výbory mali právomoc prídely rušiť?“

87. Dovolací súd opätovne zdôrazňuje, že vzhľadom na to, že rozsudok súdu prvej inštancie bol odvolacím súdom potvrdený, odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie a odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu v časti, v ktorej sa stotožnil s právnymi závermi súdu prvej inštancie, je potrebné posudzovať ako jeden kompletizujúci celok.

88. Súd prvej inštancie, s poukazom na jednoznačné znenie vládneho nariadenia č. 122/1951 Zb., považoval za nepreukázané, že by právnym predchodcom žalobcov bol prídely odňatý, ani že by sa prídely vzdali a taktiež za nepreukázané (nesprávne) tvrdenie žalovanej o presune pôsobnosti krajských národných výborov v rozsahu rozhodovania o zrušení prídely na okresné národné výbory, keď právomoc bývalého Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy na rozhodnutie o odňatí prídely na Okresné národné výbory prenesená nebola. Správnosť tohto záveru konštatoval aj odvolací súd v bode 47. odôvodnenia jeho rozsudku sp. zn. 8Co/19/2023, 8Co/20/2023, keď súčasne doplnil, že „Okresný národný výbor nemal právomoc na vydanie rozhodnutia o odňatí prídely, resp. o prídelení sporných nehnuteľností iným prídely a to preto, lebo „v zmysle § 3 vyhlášky č. 509/1950 Ú. v.“ (správne malo byť „vyhlášky č. 507/1950 Ú. v.“ - poznámka dovolacieho súdu) prešla na ONV pôsobnosť Povereníctva poľnohospodárstva a pozemkovej reformy len v rozsahu vykonávania vyúčtovania s odchádzajúcimi prídely a dozoru nad hospodárením podľa § 23 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR, ale nie pôsobnosť odňatia prídeleného majetku a jeho prídely inej osobe podľa § 23 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR“.

89. Pokiaľ ide o uvedené rozhodnutie sp. zn. 4Cdo/283/2009, je potrebné uviesť, že najvyšší súd sa v ňom nezaoberal otázkou prechodu pôsobnosti na rozhodovanie o odňatí prídely. Predmetom konania tam bola otázka vydržania vlastníctva fyzickou osobou na základe štátnym notárstvom neregistrovanej kúpnej zmluvy z roku 1971.

90. Otázka právomoci okresných výborov rozhodovať o odňatí prídely už v judikatúre Najvyššieho súdu Slovenskej republiky čiastočne riešená bola, napríklad v rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/157/2007, v ktorom najvyšší súd uviedol: „Z výslovného znenia zákonného ustanovenia § 23 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR vyplývalo, že rozhodovanie o odňatí prídeleného majetku patrilo Poverenictvu pre pôdohospodárstvo a pozemkovú reformu. Zákonom č. 98/1950 Sb. bol zrušený národný pozemkový fond pri ministerstve pôdohospodárstva a fondov pozemkových reforiem, a to zlúčením ich imania. Tento zákon v ustanovení § 1 ods. 4 splnomocnil Ministerstvo pôdohospodárstva po dohode s Ministerstvom vnútra vyhláškou vydať v príslušnom úradnom liste bližšie predpisy v súvislosti so zrušením Národného pozemkového fondu pri Ministerstve pôdohospodárstva a v súvislosti s prechodom jeho pôsobnosti na Ministerstvo pôdohospodárstva a na národné výbory.

Na základe tohto splnomocnenia Ministerstvo pôdohospodárstva a výživy vydalo vyhl. č. 507/1950 Ú. v., ktorou vydalo bližšie predpisy o prechode pôsobnosti Národného pozemkového fondu na Ministerstvo pôdohospodárstva a národné výbory a o prechode obdobnej pôsobnosti Poverenictva pôdohospodárstva na národné výbory. Z ustanovenia § 2 ods. 3 citovanej vyhlášky (okrem iného) vyplývalo, že na krajské národné výbory prešlo vybavovanie opatrení (v dohode s príslušnými národnými výbormi a jednotnými zväzmi roľníkov) potrebných na riadne hospodárenie, kontrola tohto hospodárenia, vyúčtovanie národných správ, dispozícia a evidencia presunu inventáru, a to (okrem iných právnych predpisov) aj podľa ustanovenia § 23 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR.

V zmysle ustanovenia § 3 ods. 3 vyhl. č. 507/1950 Ú. v. na okresné národné výbory prešlo vykonávanie vyúčtovaní s odchádzajúcimi prídelcami a dozor nad hospodárením prídelcov (okrem iných právnych predpisov) aj podľa ustanovenia § 23 nariadenia vyhl. č. 507/1950 Sb. Toto ustanovenie je potrebné vykladať tak, že na národné výbory prešla právomoc vyúčtovania s odchádzajúcimi prídelcami a dozor nad hospodárením prídelcov v zmysle § 23 ods. 1 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR a citácia celého ustanovenia § 23 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR (t. j. aj jeho druhého odseku) znamená len právo národného výboru vyjadriť sa k rozhodovaciemu procesu o odňatí prídeleného majetku.“

91. K uvedenému dovolací súd dopĺňa:

Podľa § 6 ods. 1 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR o konfiškovaní a urýchlenom rozdelení pôdohospodárskeho majetku Nemcov, Maďarov, ako aj zradcov a nepriateľov slovenského národa, Pôdohospodársky majetok možno prideliť do vlastníctva: a) deputátnikovi a poľnohospodárskemu robotníkovi vo výmere do 8 ha ornej alebo do 12 ha poľnohospodárskej pôdy, ale najmenej 5 ha ornej pôdy, b) maloroľníkovi vo výmere dopĺňujúcej jeho vlastný pozemkový majetok tak, aby vlastnil spolu najviac 8 ha ornej alebo 12 ha poľnohospodárskej pôdy, c) maloroľníkovi s mnohočlennou rodinou vo výmere dopĺňujúcej jeho vlastný pozemkový majetok tak, aby vlastnil spolu najviac 10 ha ornej alebo 15 ha poľnohospodárskej pôdy, d) robotníkovi, úradníkovi a maloživnostníkovi na stavebné ciele vo výmere najviac 0,5 ha alebo na zriadenie ovocnej záhrady vo výmere najviac 1 ha, e) absolventom nižších poľnohospodárskych škôl najviac vo výmere do 10 ha ornej alebo do 15 ha poľnohospodárskej pôdy, ak chcú sami hospodáriť, f) obciam a okresom na verejné ciele, g) stavebným regulačným a okrem toho iným družstvám, ktoré sú složené z oprávnených uchádzačov podľa písm. a) až c), h) priemyselným a iným podnikom alebo ústavom na ciele prevádzkové a sociálne, ak potreba prídely je náležite odôvodnená a potvrdená Poverenictvom pre priemysel a obchod, poťažne Poverenictvom pre zdravotníctvo alebo Poverenictvom pre sociálnu starostlivosť.

Väčšie ovocné záhrady a vinohrady možno prideliť predovšetkým kvalifikovaným záhradníkom a vinohradníkom alebo osobám, ktoré môžu preukázať odborné znalosti a skúsenosti v ovocinárstve a vinohradníctve, ak vyhovujú prídelovým podmienkam (ods. 2). Prídelová výmera záhrady a vinohradu môže byť najviac 2 ha alebo môže dopĺňovať doterajšiu výmeru majetku prídelcu najviac do 2 ha (ods. 3).

Podľa § 11 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR súvislé lesné plochy vo výmere nad 100 ha, ako aj lesné plochy bez ohľadu na výmeru, ktoré so štátnymi lesmi susedia, alebo ktoré s týmito možno spojiť v súvislý celok, pridelia sa štátu (ods. 1). Lesné plochy, nepresahujúce výmeru 100 ha, ktoré nemožno spojiť v súvislý celok so štátnou lesnou pôdou, pridelia sa lesným družstvám alebo lesným spoločenstvám a hospodársky slabším obciam, výnimočne aj jednotlivcom. Tieto družstvá a spoločenstvá podliehajú štátnemu dozoru (ods. 2). Subjektom uvedeným v ods. 1 a 2 treba s lesmi prideliť aj príslušný lesný priemysel (píla, kameňolom, tehelná a pod.), poľnohospodársku a inú (neplodnú) pôdu, ktorá leží vo vnútri lesa a je súčasťou lesného hospodárstva, tomuto hospodárstvu patriace okrajové enklávy, ako

aj príslušné dopravné zariadenia slúžiace lesnému hospodárstvu (cesty, úzkokolejné železnice a pod.); (ods. 3).

Podľa § 23 ods. 1 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR, prídelca je povinný na pridelenom majetku hospodáriť so starostlivosťou riadneho hospodára.

Podľa § 23 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR, ak prídelca nehospodári so starostlivosťou riadneho hospodára, môže mu Povereníctvo Slovenskej národnej rady pre pôdohospodárstvo a pozemkovú reformu do 10 rokov odo dňa ujatia sa držby po vypočutí miestnej organizácie Jednotného sväzu slovenských roľníkov a okresného národného výboru pridelený majetok odňať a prideliť ho inej, podľa tohto nariadenia kvalifikovanej osobe, o ktorej možno odôvodnene predpokladať, že bude na ňom riadne hospodáriť.

Podľa § 1 ods. 1 nariadenia SNR č. 104/1946 Sb. o vydávaní výmerov o vlastníctve pôdy, pridelenej podľa nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR v znení nariadenia č. 64/1946 Sb. n. SNR, Povereníctvo pôdohospodárstva a pozemkovej reformy môže ešte pred zaplatením prídelovej ceny (§ 19 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR v znení nariadenia č. 64/1946 Sb. n. SNR) vydávať prídelcom (§ 6 až § 11 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR) výmery o vlastníctve pôdy pridelenej im podľa nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR v znení nariadenia č. 64/1946 Sb. n. SNR.

Podľa § 1 vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva č. 507/1950 Ú. v., ktorou sa vydávajú bližšie predpisy o prechode pôsobnosti Národného pozemkového fondu na Ministerstvo pôdohospodárstva a národné výbory a o prechode obdobnej pôsobnosti Povereníctva pôdohospodárstva na národné výbory, (Likvidácia Národného pozemkového fondu)

(1) Pôsobnosť Národného pozemkového fondu (ďalej len „Fond“) prechádza na Ministerstvo pôdohospodárstva a na národné výbory.

(2) Na krajské a okresné národné výbory sa prenáša pôsobnosť Fondu a jeho pobočiek a úradovní v rozsahu uvedenom v § 2 a § 3, a to

a) dňom 1. októbra 1950 na krajské národné výbory v Českých Budějoviach, Plzni, Karlových Varoch, Ústí nad Labem, Liberci, Jihlave, Brne a v Ostrave a na okresné národné výbory v ich obvodoch,

b) dňom 1. januára 1951 na krajské a okresné národné výbory ostatné.

(3) Na Ministerstvo pôdohospodárstva sa prenáša dňom 1. januára 1951 všetka pôsobnosť Fondu, pokiaľ neprechádza podľa § 2 a § 3 na národné výbory.

Podľa § 2 vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva č. 507/1950 Ú. v., na krajské národné výbory sa prenáša:

1. rozhodovanie o drobnom prídele s výnimkou prídelu väčších pôdohospodárskych závodov, prídelu štátu, krajom, celoštátnym verejnoprávnym korporáciám a svázom, ako aj prídelu závodov pôdohospodárskeho priemyslu, väčších budov a nehnuteľností, lesnej pôdy nad 10 ha a rybníčného hospodárstva, na Slovensku tiež pôsobnosť spočívajúca vo vysielaní odborných orgánov k roľníckym komisiám v rámci pôsobnosti krajských národných výborov a vo vysielaní odborníkov k roľníckym komisiám pre vypracovanie návrhov prídelových cien za lesnú pôdu, a to podľa § 4 dekrétu č. 28/1945 Sb., o osídlení pôdohospodárskej pôdy, podľa § 24 zákona 90/1947 Sb., o vykonaní knihovného poriadku, a na Slovensku podľa § 6 ods. 1 písm. a) až e), písm. g) a ods. 2, § 7 a § 10, § 13 ods. 5, § 14 a § 15 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR, o konfiškácii a urýchlennom rozdelení pôdohospodárskeho majetku,

2. určenie úhrad (prídelových cien) podľa § 9 dekrétu č. 12/1945 Sb., o konfiškácii pôdohospodárskeho majetku, podľa § 7 dekrétu č. 28/1945 Sb., podľa § 8 ods. 7 zákona č. 142/1947 Sb., o revízii prvej pozemkovej reformy a podľa § 9 ods. 3 zákona č. 46/1948 Sb., o novej pozemkovej reforme (trvalej úprave vlastníctva k poľnohospodárskej a lesnej pôde),

3. správa konfiškovaného a vykúpeného pôdohospodárskeho majetku a nehnuteľností odovzdaných Fondu až do odovzdania pôdy prídelcom, prípadne až do iného opatrenia o tejto pôde, evidencia prevzatej a nepridelennej pôdy, vybavovanie opatrení (v dohode s príslušnými národnými výbormi a jednotnými sväzmi roľníkov) potrebných na riadne hospodárenie, kontrola tohto hospodárenia, vyúčtovanie národných správ, dispozícia a evidencia prevodu inventáru (ťažké stroje, presuny dobytky), a to podľa § 6 ods. 1 dekrétu č. 12/1945 Sb., podľa § 2 ods. 1 písm. b) dekrétu č. 28/1945 Sb., podľa § 4 č. 1 a 2 vládneho nariadenia č. 70/1945 Sb., ktorým sa vydáva štatút Fondu, podľa § 23 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR, podľa vyhlášky č. 24/1945 Ú. v., o vykonávaní nariadenia č. 4/1945 Sb. n. SNR,

o konfiškácii a urýchlennom rozdelení pôdohospodárskeho majetku, podľa vyhlášky č. 1419/1946 Ú. v., o likvidácii a vyúčtovaní dočasných správ na skonfiškovaných pôdohospodárskych majetkoch, a podľa § 30 vyhlášky č. 1447/1948 Ú. I. I (č. 1008/1948 Ú. v.), ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o novej pozemkovej reforme,

4. vydávanie výmerov o vlastníctve pôdy podľa § 1 nariadenia č. 104/1946 Sb. n. SNR o vydávaní výmerov o vlastníctve pôdy pridelenej podľa nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR, v znení nariadenia č. 64/1946 Sb. n. SNR,

5. preberanie nehnuteľného majetku, ktorý sú povinní odovzdať osídlenci pri prídelení pôdy podľa § 2 ods. 1 písm. b) dekrétu č. 28/1945 Sb.,

6. rozhodovanie o žiadostiach o odklad splátok úhrad (prídellových cien) podľa smerníc Ministerstva pôdohospodárstva.

Podľa § 3 vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva č. 507/1950 Ú. v. na Okresné národné výbory sa prenáša

1. obstarávanie knihovného poriadku na prídelenej pôde podľa § 13 ods. 2 dekrétu č. 12/1945 Sb., podľa § 10 ods. 2 dekrétu č. 28/1945 Sb., podľa § 4 č. 8 vládneho nariadenia č. 70/1945 Sb., podľa zákona č. 90/1947 Sb., podľa § 14 zákona č. 142/1947 Sb., podľa § 1 písm. a) vyhlášky č. 234/1948 Sb., o prenesení pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva v niektorých veciach pozemkovej reformy, a v novej pozemkovej reforme podľa § 18 zákona č. 46/1948 Sb., v českých krajinách tiež podľa vyhlášky č. 207/1949 Sb., o prenesení pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva v knihovných veciach novej pozemkovej reformy, ďalej na Slovensku podľa § 9 nariadenia č. 52/1945 Sb. n. SNR, ktorým sa zrušuje nadobúdanie nehnuteľností, podľa § 17 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR a podľa § 2 nariadenia č. 104/1946 Sb. n. SNR,

2. udeľovanie súhlasu k scudzeniu, daniu do árendy alebo inému smluvnému nakladaniu a akémukoľvek zaťaženiu prídelenej pôdy, a to podľa časti IV. zákona č. 90/1947 Sb., podľa § 1 písm. b) vyhlášky č. 234/1948 Sb. a podľa § 16 ods. 9 zákona č. 46/1948 Sb.,

3. vykonávanie vyúčtovaní s odchádzajúcimi prídelcami a dozor nad hospodárením prídelcov podľa § 6 ods. 1 dekrétu č. 12/1945 Sb., podľa § 6 dekrétu č. 28/1945 Sb., a na Slovensku podľa § 7, § 10, § 11, § 13 a § 23 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR.

Podľa § 1 ods. 2 vládneho nariadenia č. 122/1951 Sb. o ďalších presunoch pôsobnosti a o iných zjednodušeníach verejnej správy, z pôsobnosti krajských národných výborov sa prenášajú na okresné národné výbory veci uvedené v prílohe D tohto nariadenia.

V zmysle bodu 12 prílohy D tohto nariadenia sa prenáša na okresné národné výbory pôsobnosť prislúchajúca krajským národným výborom v odbore štátnej správy Ministerstva pôdohospodárstva vo veci pozemkových reforiem podľa § 6 a § 11 nariadenia č. 104/1945 Sb., t. j. len „rozhodovanie o prídelení poľnohospodárskej pôdy (včítane pôdnych rezerv) nad 50 ha zo všetkých pozemkových reforiem, s výnimkou rozhodovania o prídelení do správy ústredných orgánov, krajských a okresných národných výborov a organizáciám celoštátneho významu“, resp. rozhodovanie o prídelení lesných plôch lesným družstvám, lesným spoločenstvám alebo hospodársky slabším obciam, výnimočne aj jednotlivcom.

92. Zo žiadneho z citovaných ustanovení právnych predpisov nevyplýva prenesenie právomoci podľa § 23 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR na okresné národné výbory.

93. Pôsobnosť Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy v Bratislave v rozsahu rozhodovania o odňatí prídelení v zmysle § 23 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR prešla na základe vyhl. č. 507/1950 Sb. n. SNR na krajské národné výbory a táto ich pôsobnosť nebola na okresné národné výbory prenesená ani vládnym nariadením č. 122/1951 Sb.

94. Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd vo vzťahu k otázke I. a), b) dospel k záveru, že ustanovenia § 2 vyhlášky č. 507/1950 Ú. v. a § 1 ods. 2 a bodu 12 prílohy D Vládneho nariadenia č. 122/1951 Zb. sú jednoznačné; prechod právomoci na rozhodnutie o zrušení (odňatí) prídelení v zmysle § 23 nariadenia 104/1945 Sb. SNR na okresné národné výbory neupravujú. Ich znenie je jasné a jednoznačné, nepripúšťajúce taký výklad, pochybnosť či omyl, že by právomoc rušiť prídely bola okresným národným výborom daná.

95. Z uvedených dôvodov námietka, že odvolací súd nesprávne právne posúdil otázku, či okresný národný výbor mal právomoc rozhodnúť o zrušení prídeltu nie je opodstatnená, dovolanie v tejto časti podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP preto nie je dôvodná.

K nastolenej otázke II. v spojení s otázkou I. c)

96. Odvolací súd mal z obsahu dovolania za to, že dovolateľka sa otázkou III. v spojení s otázkou I. pýta: „Je potrebné vykladať ustanovenie § 130 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. OZ tak, že na základe nejednoznačného právneho predpisu sa so zreteľom na všetky okolnosti nemôže stať dobromyseľným (oprávneným) držiteľom štát, a či na základe zrušenia prídeltu okresným národným výborom mohol vlastnícke právo vydržaním nadobudnúť štát?“

97. Súd prvej inštancie považoval za ničím (ne)preukázané skutkové tvrdenie žalovanej, že Československý štát (- štátny majetok Bajč, štátny majetok Ďulov Dvor, resp. Okresná správa cestovného ruchu Komárno) sa stal oprávneným držiteľom na základe ospravedliteľného omylu o tom, že okresné národné výbory mali právomoc rozhodovať o zrušení prídeltu, resp. na základe toho, že disponoval zápisnicou o vzdaní sa prídeltu mohol mať štát za to, že predmetné nehnuteľnosti (pridelené do vlastníctva právnych predchodcov žalobcov na základe výmeru o vlastníctve pôdy) sú voľné, keď na skutkový stav v tomto spore nie je možné aplikovať právny názor Najvyššieho súdu SR vyslovený vo veci sp. zn. 4Cdo/283/2009 z 27. 10. 2010, v ktorej Najvyšší súd SR predostrel názor ohľadne konania v ospravedliteľnom omyle pre nejasnosť a možnosť rôzneho výkladu zákona vo vzťahu k fyzickým osobám i napriek zásade „neznalosť zákona neospravedlňuje“.

98. Podľa súdu prvej inštancie „Na strane štátu však v žiadnom prípade nemožno hovoriť o ospravedliteľnom omyle, ak ide o konanie jeho orgánov a úradov na základe platných a účinných právnych noriem. Navyše v danom prípade listina o zrušení prídeltu vydaná Okresným národným výborom v Hurbanove ... a ani právny úkon vzdania sa prídeltu právny predchodcami žalobcov zo strany žalovanej (a ani žiadneho orgánu, ktorý označila) predložený nebol, zo žiadnej listiny tvoriacej súdny spis nie je možné vyvodiť, že by takéto listiny vôbec existovali. Československý štát mohol ohľadne svojho vlastníckeho práva vychádzať len z prídelovej listiny č. d. 145/55 z 15. 03. 1955, táto však bola vydaná na to nekompetentným orgánom, ide o nulitný správny akt, na základe ktorého nevzniklo vlastnícke právo štátu k nehnuteľnostiam uvedeným v prídelovej listine (a to ani zápisom v pozemkovej knihe, ktorý mal len deklaratórny účinok).

Československý štát a ani žiadny zo subjektov označených žalovanou nemožno považovať za oprávnených držiteľov, ktorí boli vo svojej oprávnenej držbe (resp. Československý štát ohľadne vlastníckeho práva) dobromyseľní. Súd v tejto súvislosti poukazuje na právny stav platný do 31. 12. 1991, ktorý neumožňoval nadobudnúť vlastnícke právo vydržaním právnickej osobe alebo štátu. Tento právny stav sa zmenil až s účinnosťou od 01. 01. 1992 (nadobudnutím účinnosti novely Občianskeho zákonníka (zákon č. 509/1991 Zb.). Súd tiež konštatuje, že zo strany žalovanej nebolo preukázané, že by ohľadne pôvodnej výmerovej parcely č. 4247/1 v kat. úz. A. pred alebo počas výstavby areálu termálneho kúpaliska Patince došlo k vyvlastneniu tohto pozemku právnym predchodcom žalobcov. V spise je založená len hospodárska zmluva o prevode správy národného majetku zo 06. 07. 1982 a rozhodnutie o odňatí poľnohospodárskej pôdy poľnohospodárskej výrobe z 23. 11. 1972, ktoré sa týkajú pozemkov tvoriacich areál termálneho kúpaliska Patince, nie sú to však listiny, ktorými by došlo k vyvlastneniu majetku právnych predchodcov žalobcov.

99. Odvolací súd sa v otázke dobromyseľnosti držby nehnuteľností štátom v bode 49. odôvodnenia jeho rozsudku zhodol s názorom súdu prvej inštancie a uviedol: „... v zhode s právnym názorom súdu prvej inštancie sa nemohol stotožniť s argumentom žalovanej ohľadom skutočnosti, že ak sa aj štát nestal vlastníkom sporných nehnuteľností (na základe prídelovej listiny Okresného národného výboru v Hurbanove z 15. 03. 1955 č. l. 618), prípadne vydržaním (keď vydržanie vlastníckeho práva štátom, alebo právnickou osobou bolo do 31. 12. 1991 vylúčené), stal sa aspoň ich oprávneným držiteľom. V nadväznosti na uvedené, resp. vzhľadom na skutočnosť, že odvolací súd ako aj súd prvej inštancie dospeli k totožnému záveru, že držbu štátu nemožno považovať za oprávnenú, sa preto rovnako tak odvolací súd nemohol stotožniť s námietkou žalovanej o nutnosti započítania času oprávnenej držby štátu ako právneho predchodcu žalovanej do času oprávnenej držby žalovanej. Je tomu tak práve preto, že štátu ako orgánu verejnej moci nemožno ospravedlniť a považovať za dobromyseľné to, ak orgán,

resp. úrad štátu bez právomoci v zmysle právnych predpisov účinných v danom čase vydáva právne akty, ktorými zasahuje do subjektívnych práv občanov najmä do vlastníckeho práva.

V nadväznosti na vyššie uvedené sa nebolo možné stotožniť s argumentáciou žalovanej ohľadom dobromyseľnosti fyzickej osoby konajúcej menom štátneho orgánu, resp. ONV v Hurbanove, ako aj s námietkou, že žalobcov v tomto smere zaťažovalo dôkazné bremeno preukázania skutočnosti, že táto fyzická osoba dobromyseľná nebola.

O oprávnenosti držby ako ani o dobromyseľnosti fyzických osôb konajúcich v mene štátu objektívne nemožno hovoriť v prípadoch, keď štát, zneužívajúc svoje postavenie v dobe neslobody a nedbajúc na platné právo, pripustil prostredníctvom svojich štátnych orgánov vydávanie listín (naviac štátnymi orgánmi nemajúcimi právomoc vydávať takéto listiny) odnímajúcich vlastnícke právo občanom bez toho, aby pred týmto aktom došlo legálnym postupom k zrušeniu predchádzajúceho aktu (výmeru), ktorým im bol predmetný majetok (sporné nehnuteľnosti) pridelený.“

100. Odvolací súd podľa dovolateľky dospel k nesprávnemu právnemu záveru, že štát nebol oprávneným držiteľom, a že preto si žalovaná nemohla započítať jeho oprávnenú držbu. Správne mal, vzhľadom na prezumpciu oprávnenej držby ustáliť, že štát bol oprávneným držiteľom minimálne od pridelenia sporných nehnuteľností do operatívnej správy Štátneho majetku Bajč, štátny podnik, so sídlom Bajč. Žalovaná by si preto mohla započítať oprávnenú držbu štátu a vydržacia lehota by včas uplynula, čím by sa stal originárnym vlastníkom sporných nehnuteľností a žalobu by bolo potrebné zamietnuť. Podľa názoru dovolateľky z princípu, že fyzické a právnické osoby, vrátane štátu, majú mať v súkromnoprávných vzťahoch rovnaké právne postavenie, vyplýva jednoznačný právny záver, že je potrebné aplikovať tie isté kritériá ako v prípade iných právnických osôb. Preto aj v prípade štátu je prípustné, aby sa za určitých okolností stal dobromyseľným držiteľom na základe ospravedlniteľného omylu o vlastníctve štátu, spočívajúceho na nejednoznačnosti právneho predpisu. Odlišný právny názor, o ktorý sa pri vydaní rozsudku opieral odvolací súd, považuje dovolateľ za nesprávny.

101. Z okolností danej veci vyplýva, že Československý štát mohol ohľadne svojho vlastníckeho práva vychádzať len z prídellovej listiny č. d. 145/55 z 15. 03. 1955, ktorá však, ako je odôvodnené vyššie, je nulitným právnym aktom.

102. Vydržanie vlastníckeho práva ako originárny spôsob nadobudnutia vlastníctva je jeho nadobudnutie v dôsledku kvalifikovanej držby veci, vykonávanej po dobu stanovenú zákonom. Funkciou vydržania je umožniť nadobudnutie vlastníctva držiteľovi, ktorý vec dlhodobo ovláda v dobrej viere, že je jej vlastníkom, pričom táto dobrá viera (dobromyseľnosť) je podľa platnej úpravy daná „so zreteľom na všetky okolnosti“.

103. Bývalé obyčajové právo, platné na území Slovenska do 31. 12. 1950 chápalo vydržanie vlastníctva ako jeden zo spôsobov nadobudnutia vlastníctva mimo pozemkovej knihy, keď vlastnícke právo vydržaním nadobudol ten, „kto nehnuteľnosť za 32 rokov ako svoju pokojne má v držbe. Proti štátu bola k vydržaniu potrebná držba po dobu 100 rokov a proti cirkvi 40 rokov.“ (Občiansky zákonník I., 2. vydanie, Štefček, Dulak, Bajánková, Fečík, Sedlačko, Tomašovič a kolektív, str. 1008, 1009).

Dňom 01. 01. 1951 nadobudol účinnosť zákon č. 141/1950 Sb. Občiansky zákonník (tzv. „Stredný občiansky zákonník“), ktorý v § 116 ods. 1 pre vydržanie vlastníckeho práva stanovil potrebnú dobu oprávnenej držby pre hnutelné veci 3 roky a pre nehnuteľné veci 10 rokov.

V dobe od 01. 04. 1964, t. j. od nadobudnutia účinnosti zákona č. 40/1964 Zb. (Občiansky zákonník) až do 31. 03. 1983 tento zákon vydržanie vlastníctva vôbec neupravoval. Ak teda vydržacia doba neuplynula najneskôr do 31. 03. 1964, k nadobudnutiu vlastníctva vydržaním už po 31. 03. 1964 nemohlo dôjsť.

104. Inštitút vydržania ako originárny spôsob nadobudnutia vlastníctva na základe inej skutočnosti, ustanovenej zákonom bol v právnom poriadku bývalej Československej socialistickej republiky obnovený až novelou Občianskeho zákonníka zákonom č. 131/1982 Zb., účinnou od 1. apríla 1983 (§ 135a). Toto vydržanie však bolo oproti skoršej úprave zúžené len na fyzické osoby (občanov) a nevzťahovalo sa na právnické osoby (organizácie), teda ani na štát. Vydržanie sa týkalo len vecí, ktoré mohli byť predmetom osobného vlastníctva (§ 135a ods. 1) - iba ak išlo o pozemok alebo jeho časť, ktorý mal občan nepretržite v držbe (§ 132a ods. 1) desať rokov, a ku ktorému by sa inak mohlo zriadiť právo osobného užívania (§ 199 ods. 1), nadobudol vlastníctvo k pozemku alebo k jeho časti štát; občan nadobudol právo, aby sa s ním uzavrela dohoda o osobnom užívaní pozemku v rozsahu uvedenom v § 200.

Podľa § 19 Občianskeho zákonníka (účinný od 1. apríla 1964) socialistické organizácie vystupujú v občianskoprávných vzťahoch vo svojom mene a majú majetkovú zodpovednosť z týchto vzťahov vyplývajúcu, pokiaľ nie je ustanovené inak.

Podľa § 21 Občianskeho zákonníka (účinný od 1. apríla 1964) účastníkom občianskoprávných vzťahov môže byť aj štát.

Podľa § 129 ods. 1 Občianskeho zákonníka držiteľom je ten, kto s vecou nakladá ako s vlastnou alebo kto vykonáva právo pre seba.

Podľa § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka ak je držiteľ so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že mu vec alebo právo patrí, je držiteľom oprávneným. Pri pochybnostiach sa predpokladá, že držba je oprávnená.

Podľa § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení zákona č. 509/1991 Zb. (účinný od 1. januára 1992) oprávnený držiteľ sa stáva vlastníkom veci, ak ju má nepretržite v držbe po dobu troch rokov, ak ide o hnutelnosť a po dobu desať rokov, ak ide o nehnuteľnosť.

Podľa § 134 ods. 2 Občianskeho zákonníka v znení zákona č. 509/1991 Zb., účinnom od 01. 01. 1992 takto nemožno nadobudnúť vlastníctvo k veciam, ktoré nemôžu byť predmetom vlastníctva, alebo k veciam, ktoré môžu byť len vo vlastníctve štátu alebo zákonom určených právnických osôb (§ 125 Občianskeho zákonníka).

Podľa § 134 ods. 3 Občianskeho zákonníka v znení zákona č. 509/1991 Zb. do doby podľa odseku 1 sa započíta aj doba, po ktorú mal vec v oprávnenej držbe právny predchodca.

Podľa § 135a ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení zákona č. 131/1983 Zb., účinnom od 1. apríla 1983 do 31. decembra 1991, vlastníkom veci, ktorá môže byť predmetom osobného vlastníctva, sa stane občan, ktorý má nepretržite v držbe (§ 132a ods. 1) hnutelnú vec tri roky a nehnuteľnú vec desať rokov. Obdobne, pokiaľ nie je ustanovené inak, nadobudne občan aj právo zodpovedajúce vecnému bremenu (§ 132a ods. 2).

Ak ide o pozemok alebo jeho časť, ktorý má občan nepretržite v držbe (§ 132a ods. 1) desať rokov a ku ktorému by sa inak mohlo zriadiť právo osobného užívania (§ 199 ods. 1), nadobúda vlastníctvo k pozemku alebo k jeho časti štát; občan nadobúda právo, aby sa s ním uzavrela dohoda o osobnom užívaní pozemku v rozsahu uvedenom v § 200. Ak výmera pozemku je väčšia než najvyššia prípustná výmera podľa § 200 a ak podľa územného plánu alebo územného rozhodnutia možno prenechať do osobného užívania viac častí tohto pozemku, má občan právo vybrať si len jednu z týchto častí, ku ktorej sa potom ako k samostatnému pozemku dohodou zriadi právo osobného užívania (§ 135a ods. 2).

Takto však nemôže nadobudnúť vec z majetku v socialistickom vlastníctve alebo vec, ku ktorej má socialistická organizácia právo užívania podľa osobitných predpisov. Takto nemožno nadobudnúť ani právo k pozemku, ktorý je v socialistickom vlastníctve alebo ku ktorému má socialistická organizácia právo užívania podľa osobitných predpisov (§ 135a ods. 3).

Podľa § 862 ods. 6 Občianskeho zákonníka zákona č. 509/1991 Zb. ak ide o vydržanie vlastníckeho práva k pozemku podľa tohto zákona, kde na základe doterajších predpisov bolo možné nadobudnúť len právo na uzavretie dohody o osobnom užívaní pozemkov, môže si oprávnená osoba započítať čas, po ktorý jej právny predchodca mal pozemok nepretržite v držbe aj pred účinnosťou tohto zákona.

105. V danom prípade odvolací súd vyhodnotil zistený skutkový stav tak, že vzdanie sa prídelu právnymi predchodcami žalobcov, resp. odňatie prídelu na to právomocou vybaveného správneho orgánu nebolo preukázané, a preto prídelovú listinu z 15. 03. 1955, ktorou Okresný národný výbor v Hurbanove tieto pozemky prideliť - vydal Československému štátu (- Štátnemu majetku, národný (neskôr štátny) podnik v Bajči), vyhodnotil ako nulitný právny akt.

106. Prevzatie nehnuteľnosti štátom na základe administratívneho rozhodnutia vydaného správnym orgánom, ktorý nebol vybavený právomocou na také rozhodnutie, je prevzatím bez právneho dôvodu, a preto sa štát nestal jej vlastníkom. Judikatúra všeobecných súdov pod prevzatím nehnuteľnosti štátom bez právneho dôvodu rozumie nielen prevzatie nehnuteľnosti bez toho, aby k tomu existoval akýkoľvek právny titul, ale aj prevzatie nehnuteľnosti na základe administratívneho rozhodnutia, ktoré nebolo riadne doručené a nenadobudlo právnu účinnosť (viď rozsudky najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/130/2007 a 4Cdo/180/2010). Prevzatie sporného pozemku štátom má aj v okolnostiach prejednávanej veci znak prevzatia veci bez právneho dôvodu.

107. Ústavný súd Slovenskej republiky v Náleze sp. zn. III. ÚS 16/2013 z 28. 03. 2012 vyslovil názor, že „... ak došlo k zabratiu majetku štátom bez právneho dôvodu, osoba nestratila svoj vlastnícky vzťah k tomuto majetku a nič nebráni tomu, aby sa svojho nároku, resp. finančnej náhrady domáhala žalobou opierajúcou sa o všeobecné predpisy občianskeho práva, a že zo základných zásad občianskeho práva možno vyvodíť, že v situácii, keď povinnej osobe (štátu) nesvedčí žiadny právny titul nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ostalo naďalej k nehnuteľnosti zachované vlastnícke právo toho subjektu, ktorý bol jej posledným vlastníkom pred dňom zápisu vlastníckeho práva štátu, hoci zápis v evidencii nehnuteľností tomu nezodpovedá. Tento názor vyslovil Ústavný súd Slovenskej republiky napr. v Nálezoch sp. zn. II. ÚS 478/2012, III. ÚS 178/06 a II. ÚS 249/2011.

108. Následne aj z rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je zrejmé, že najvyšší súd v súčasnosti pri rozhodovaní v obdobných veciach vychádza z názoru, že „ak došlo k zabratiu majetku štátom bez právneho dôvodu, osoba nestratila svoj vlastnícky vzťah k tomuto majetku a nič nebráni tomu, aby sa svojho nároku domáhala žalobou opierajúcou sa o všeobecné predpisy občianskeho práva (uznesenie sp. zn. 5Cdo/47/2011 z 18. 09. 2012, uznesenie sp. zn. 4Cdo/448/2013 z 20. januára 2015, sp. zn. 2MCdo/4/2014 z 29. februára 2016).“

109. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku z 27. októbra 2004 sp. zn. 2Cdo/85/2004 uviedol: „Právna úprava vydržania pred 01. 01. 1992 zásadne neumožňovala vydržanie právnickou osobou, lebo táto právnická osoba nebola spôsobilým subjektom vydržania. Podľa ustanovenia § 132a ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení platnom do 31. 12. 1991, sa právnická osoba mohla stať oprávneným držiteľom, ak s vecou nakladala ako so svojou a bola so zreteľom na všetky okolnosti v dobrej viere, že jej patrí. Zákon výslovne žiaden subjekt práva z držby nevylučoval, ale aj napriek tomu oprávnená držba právnickej osoby nemohla vyústiť do nadobudnutia vlastníckeho práva na základe vydržania, s ohľadom na znenie § 135a Občianskeho zákonníka, v znení platnom do 31. 12. 1991. Až na základe zrovnoprávnenia všetkých foriem vlastníctva a subjektov občianskoprávných vzťahov je možné dospieť k záveru, že právnická osoba sa stala za účinnosti platného Občianskeho zákonníka v zmysle § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka spôsobilým subjektom vydržania. Judikatúra Najvyššieho súdu SR vyvodzuje, že oprávnenú držbu právnickej osoby pred 01. 01. 1992 je možné započítať do vydržacej doby. Vlastníkom nehnuteľnosti sa počínajúc dňom 01. 01. 1992 stane právnická osoba, ktorá má nehnuteľnosť v oprávnenej držbe nepretržite po dobu 10 rokov, a to aj v prípade, že sa stala oprávneným držiteľom pred 01. 01. 1992, lebo do vydržacej doby treba započítať aj dobu oprávnenej držby vykonávanej pred týmto dňom.

110. Na základe nulitného právneho aktu nemôže dôjsť k platnému prevodu vlastníckeho práva, a preto nie je možné uprednostniť požiadavku právnej istoty a ochrany práv nadobudnutých v dobrej viere pred zásadou, podľa ktorej nikto nemôže na iného previesť viac práv, ako má sám.

111. Podľa názoru dovolacieho súdu k záveru o oprávnenosti držby podľa dovolacieho súdu nemožno dôjsť v prípade štátu, ktorý, na rozdiel od právnických osôb, ktorých postavenie je upravené v § 18 až § 20i OZ, má v občianskoprávných vzťahoch ako právnická osoba osobitné postavenie (§ 21 OZ).

112. Práve okolnosť, že štát sám, v rámci svojej výkonnej moci prenesenej na Okresný národný výbor, ktorý (v rozpore so zákonom - mimo rámca jeho zákonom ustanovených právomocí) rozhodol o pridelení sporných pozemkov štátu (t. j. štát sám sebe), svedčí o tom, že štát si, už s ohľadom na výkon svojej zákonodarnej moci (prijatím právnych predpisov, ktoré také rozhodovanie ONV neupravovali) musel byť vedomý tohto rozporu so zákonom, čo vylučuje dobrú vieru štátu, že s týmito nehnuteľnými vecami nakladá ako so svojimi, a teda nemohol byť v dobrej viere, že mu patria.

113. Vzhľadom na uvedené dovolací súd nepovažoval prípustné dovolanie ani v časti tejto nastolenej právnej otázky za dôvodné.

K otázke IV.

„Je potrebné vykladať ustanovenie § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka tak, že obec môže byť, so zreteľom na všetky okolnosti, dobromyseľná, že jej určitá nehnuteľnosť patrí až od momentu, kedy si splní svoju povinnosť túto nehnuteľnosť protokolárne prevziať a dať si zapísať túto nehnuteľnosť do katastra nehnuteľností, resp. má posúdenie tejto okolnosti (nesplnenie právnej povinnosti) prednostné postavenie vo vzťahu k posúdeniu ostatných okolností, so zreteľom na ktoré sa posudzuje dobromyseľnosť?“

114. Súd oboch nižších inšancií vychádzali z toho, že dobromyseľnosť nadobúdateľa v tom, že mu vec patrí, možno usudzovať iba z okolností, prostredníctvom ktorých sa vnútorné presvedčenie prejavuje navonok, a z ktorých možno vyvodiť, že sa dôvodne považuje za vlastníka veci. Z hľadiska objektívneho posúdenia je potom dobromyseľnosť daná vtedy, ak držiteľ veci, pri zachovaní bežnej a náležitej opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti a povahu daného prípadu rozumne na každom subjekte požadovať, nemal alebo nemohol mať pochybnosti o tom, že mu vec, ktorú fakticky ovláda (užíva), patrí.

115. Súd prvej inštancie v bodoch 55., 56. a 57. odôvodnenia svojho rozsudku dôvodil:

„Oprávnená držba nepredpokladá preukazovanie platného právneho dôvodu nadobudnutia vlastníctva veci, dokonca sa nemusí nevyhnutne opierať o existujúci právny dôvod, ale postačí, ak tu bol len domnelý právny dôvod, pri ktorom bol držiteľ so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu taký právny dôvod svedčí, a ktorý jeho vnútorné presvedčenie, že sa stal vlastníkom veci, dostatočne opodstatňuje. Dobromyseľnosť zaniká v okamihu, keď sa držiteľ zoznámil so skutočnosťami, ktoré objektívne museli vyvolať pochybnosť o tom, že mu vec právom patrí. Pre zánik dobromyseľnosti a následné prerušenie plynutia vydržacej doby je rozhodujúca vedomosť držiteľa o takýchto skutočnostiach, nielen ich samotná existencia. Vzhľadom na zákonnú konštrukciu oprávnenej držby, keď ju nebude možné celkom úplne zistiť z úsudkov z nepriamych dôkazov, zákon zakladá vyvrátiteľnú právnu domnienku, že v pochybnostiach sa predpokladá, že držba je oprávnená.

V danom prípade, pokiaľ mala žalovaná za to, že predmetné nehnuteľnosti nadobudla do vlastníctva počnúc účinnosťou zákona č. 138/1991 Zb., bolo na nej, aby v zmysle predmetného zákona aj postupovala, čo by súd bolo bývalo presvedčilo o oprávnenosti jej subjektívnej predstavy, že ak si nehnuteľnosti počnúc od 01. 05. 1991 prisvojovala, nekonala tak bezprávne, čo by potom bolo dôvodné vyhodnotiť na prospech žalovanej pri vyhodnocovaní dôvodnosti jej procesnej obrany čo do skutkového tvrdenia o nadobudnutí vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam vydržaním. V predmetnej veci, hoci zákon č. 138/1991 Zb. o majetku obcí presne stanovoval postup i lehotu na zápis prechodu vlastníckeho práva zo štátu na obec, žalovaná a ani príspevková organizácia ňou zriadená (PATREK Patince) v súlade s týmto zákonom nepostupovali, keď nedošlo k spísaniu relevantného protokolu o prechode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam zo štátu na obec (za takýto protokol nemožno považovať Delimitačný protokol z 20. 12. 1990, nakoľko tento bol spísaný na účely iného právneho predpisu, a to pred momentom, kedy vôbec došlo k schváleniu zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí, ktorý bol následne vyhlásený v Zbierke zákonov čiastka č. 27/1991 z 15. 04. 1991 a účinnosť nadobudol dňa 01. 05. 1991 - resp. žalovaná skutkové tvrdenie o existencii iného protokolu (ako Delimitačného protokolu z 20. 12. 1990) spísaného v zmysle zákona č. 138/1991 Zb. neučinila, a takýto protokol v priebehu konania nepredložila) a v zákonom stanovenej lehote nebol na príslušný správny orgán doručený ani návrh na zápis zmeny vlastníka v katastri nehnuteľností, hoci zákon č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v ustanovení § 14 ods. 2 a 4 upravoval, kto a v akej lehote má povinnosť podať návrh na zápis do evidencie nehnuteľností, pričom podľa § 14 ods. 2 predmetného zákona mal byť zápis prechodu vlastníckeho práva vykonaný na základe zoznamov potvrdených orgánom miestnej štátnej správy a obecným zastupiteľstvom. Za účelom vykonania zmeny v evidencii nehnuteľností i v tom čase (v období od 01. 05. 1991 do 31. 12. 1992 - v zmysle zákona č. 22/1964 Zb. o evidencii nehnuteľností, i v období od 01. 01. 1993 do 31. 12. 1995 - v zmysle zákona č. 266/1992 Zb. o katastri nehnuteľností v Slovenskej republike) a i po nadobudnutí účinnosti zákona č. 162/1995 Z. z. katastrálneho zákona bolo potrebné, aby príslušnému správnomu orgánu bola predložená spolu s návrhom na zápis listina, ktorá by presne špecifikovala, ohľadne akej nehnuteľnosti má byť vykonaná zmena v evidencii nehnuteľností. Zo strany žalovanej však žiadna taká listina predložená nebola, až z návrhu na zápis vlastníckeho práva z 22. 10. 1997, podaného na príslušný správny orgán dňa

23. 10. 1997, je zrejme, akých konkrétnych nehnuteľností sa návrh na zápis vlastníckeho práva má týkať. Dodržanie zákonného postupu v zmysle zákona č. 138/1991 Zb. a existenciu relevantných listín žalovaná v priebehu konania nielen skutkovo netvrdila, ale existenciu relevantných listín, ktoré by preukázali, že vo vzťahu k nadobudnutiu vlastníckeho práva prechodom vlastníctva zo štátu na obec bola dobromyseľná v tom, že počnúc účinnosťou zákona č. 138/1991 Zb. s predmetnými nehnuteľnosťami oprávnené nakladala ako so svojim vlastníctvom, ani nepreukázala. Listiny, ktoré žalovaná predložila v priebehu sporu - zriaďovaciu listinu, jej zmeny a dodatky, nájomné zmluvy a ďalšie, nepreukázali jej dobromyseľnosť a oprávnenosť vnútorného presvedčenia o tom, že s predmetnými nehnuteľnosťami - pozemkami tvoriacimi areál termálneho kúpaliska Patince nakladá počnúc od 01. 05. 1991 ako so svojim vlastníctvom, hoci je nepochybné, že areál termálneho kúpaliska Patince cestou organizácie PATREK využívala za účelom poskytovania služby cestovného ruchu.

Tak, ako bolo vyššie uvedené, dobromyseľnosť nadobúdateľa v tom, že mu vec patrí, možno usudzovať iba z okolností, prostredníctvom ktorých sa vnútorné presvedčenie prejavuje navonok, a z ktorých možno vyvodiť, že sa dôvodne považuje za vlastníka veci. Z hľadiska objektívneho posúdenia je potom dobromyseľnosť daná vtedy, ak držiteľ veci, pri zachovaní bežnej a náležitej opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti a povahu daného prípadu rozumne na každom subjekte požadovať, nemal alebo nemohol mať pochybnosti o tom, že mu vec, ktorú fakticky ovláda (užíva), patrí. V tomto prípade, práve postup žalovanej, ktorý absolútne ignoroval v tom čase platnú právnu úpravu, presvedčil súd o tom, že jeho skutkové tvrdenie o dobromyseľnosti užívania predmetných nehnuteľností nekorešponduje skutočnosti, keď vo vzťahu k nadobudnutiu vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam žalovaná nekonala tak, aby svoje vnútorné presvedčenie o nadobudnutí vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam prechodom z vlastníctva štátu k 01. 05. 1991 relevantne prejavila navonok. Žalovaná napriek jednoznačnosti právnej úpravy zákona č. 138/1991 Zb., na ktorý sa odvolával, nepodal v zákonom stanovenej lehote (sám, resp. prostredníctvom ním zriadenej príspevkovej organizácie PATREK) návrh na zápis zmeny vlastníka v evidencii nehnuteľností, ku ktorému bolo potrebné priložiť listinu podľa § 14 ods. 2 zákona č. 138/1991 Zb. a do 22. 10. 1997 ani neinicioval a nevykonal žiadne kroky pre to, aby v evidencii nehnuteľností, resp. katastri nehnuteľností (ktorý je relevantnou evidenciou nehnuteľností nachádzajúcich sa na území SR a ich vlastníkov a vo vzťahu k tretím subjektom je výpis z listu vlastníctva relevantným dokladom preukazujúcim vlastnícke právo ku konkrétnej nehnuteľnosti) došlo k prepisu údajov o vlastníkovi nehnuteľností, ktorých sa žalovaná podľa jej skutkového tvrdenia počnúc od 01. 05. 1991 cítila byť vlastníkom. Žalovaná až v roku 1997 podala na príslušný správny orgán návrh na zápis vlastníckeho práva (návrh z 22. 10. 1997, podaný dňa 23. 10. 1997) a až na základe takéhoto návrhu bola žalovaná zapísaná do evidencie katastra nehnuteľností ako vlastníka nehnuteľností - pozemkov (ktoré pôvodne tvorili „výmerovú parcelu“ č. 4247/1 v zmysle výmeru o vlastníctve pôdy č. 2881/48-10/B zo 06. 05. 1948). Súd tiež poukazuje na údaje zapísané na LV č. XXX pre kat. úz. Z., v zmysle ktorých bol za vlastníka tam uvedených nehnuteľností (ktoré boli potom na základe návrhu žalovaného z 22. 10. 1997 zapísané do vlastníctva žalovaného na LV č. XXX pre kat. úz. Z.) zapísaný na základe hospodárskej zmluvy z roku 1982 pod položkou výkazu zmien č. 21/82 Československý štát - Okresná správa cestovného ruchu - v celosti, pričom na základe položky výkazu zmien č. 22/95 bola ako vlastníka zapísaná Okresná správa cestovného ruchu Komárno ako výlučný vlastníka (v údajoch o titule nadobudnutia je uvedené: 983/94 - žiadosť o zápis z 27. 07. 1994 - položka výkazu zmien 38/94, 610/82-21/82 položka výkazu zmien 22/95). I uvedené vyvracia skutkové tvrdenie žalovanej o tom, že s nehnuteľnosťami nakladala ako vlastníka od 01. 05. 1991, keď ešte v roku 1994 a 1995 došlo k zmene zápisu údajov na LV č. XXX pre kat. úz. Z. a ako vlastníka bol pod položkou výkazu zmien č. 22/95 zapísaný subjekt: Okresná správa cestovného ruchu Komárno. Z uvedeného potom súd dospel k jednoznačnému záveru, že žalovaná oprávnené mohla nadobudnúť presvedčenie, že s predmetnými nehnuteľnosťami nakladá ako vlastníka až momentom, kedy boli predmetné nehnuteľnosti zapísané do jej vlastníctva na LV č. XXX pre kat. úz. Z., pretože až momentom podania návrhu na zápis zmeny údajov v katastri nehnuteľností navonok demonštrovala svoje vnútorné presvedčenie o tom, že je vlastníkom predmetných nehnuteľností. Vyrážacia doba v danom prípade podľa názoru súdu začala plynúť až v roku 1997 (najskôr momentom podania návrhu na zápis zmeny údajov v katastri nehnuteľností, t. j. 23. 10. 1997). Nakoľko do momentu podania žaloby v tomto spore (dňa 12. 12. 2002) a ani do momentu upresnenia petitu žaloby (podaním žalobcov z 03. 02. 2006) nedošlo k uplynutiu 10-ročnej vyrážacej doby, keďže táto bola podaním žaloby, resp. najneskôr upresnením petitu žaloby prerušená, k nadobudnutiu vlastníckeho práva žalovaného k predmetným nehnuteľnostiam vyrážaním nedošlo.“

116. Odvolací súd konštatoval, že ... „je nevyhnutné prisvedčiť právnomu záveru súdu prvej inštancie, že žalovaná oprávnené mohol nadobudnúť presvedčenie, že s predmetnými nehnuteľnosťami nakladá

ako vlastník až momentom, kedy boli predmetné nehnuteľnosti zapísané do jej vlastníctva na LV č. XXX pre kat. úz. Z., na dôvažok čoho až momentom podania návrhu na zápis zmeny údajov v katastri nehnuteľností navonok preukázateľne demonštroval svoje vnútorné presvedčenie preukazujúce skutočnosť, že je skutočne vlastníkom predmetných nehnuteľností. Rovnako tak je nevyhnutné prisvedčiť právnomu záveru súdu prvej inštancie aj v tom smere, že vydržacia doba začala plynúť najskôr momentom podania návrhu na zápis zmeny údajov v katastri nehnuteľností dňa 23. 10. 1997 (resp. vonkajšou manifestáciou žalovanej svedčiacou tomu, že je vlastníkom sporných nehnuteľností). Vzhľadom na vyššie uvedený právny názor je teda nevyhnutné prijať záver o dôvodnosti žaloby žalobcov v tom, že im vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam patrí, pretože od podania žaloby dňa 12. 12. 2002 ani do upresnenia jej petitu dňa 03. 02. 2006, neplynula nepretržitá vydržacia doba.“

117. Odvolací súd predmetnú právnu otázku zodpovedal kladne a na tomto právnom závere založil podstatu svojej argumentácie, prečo sa žalovaná nestala oprávneným držiteľom pred zápisom do katastra nehnuteľností.

118. Podľa názoru dovolateľky ustanovenie § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka nemožno vykladať tak, aby jeho dobromyseľnosť bola posudzovaná prednostne na základe tej okolnosti, že nepostupoval v súlade s § 14 ods. 1 zákona o majetku obcí a neprihliadlo sa na ďalšie okolnosti. Splnenie povinnosti protokolárne prevziať nehnuteľnosť a dať ju zapísať do katastra nehnuteľností môže byť maximálne jednou zo všetkých okolností, ktoré je potrebné zohľadniť pri skúmaní oprávnenej držby, nemožno ju však nad ostatné okolnosti nadradovať alebo ostatné okolnosti nezohľadniť len preto, že táto okolnosť nastala.

119. Uvedené ustanovenie treba podľa dovolateľa vykladať tak, že splnenie povinnosti protokolárne prevziať nehnuteľnosť a dať ju zapísať do katastra nehnuteľností môže byť maximálne jednou zo všetkých okolností, ktoré je potrebné zohľadniť pri skúmaní oprávnenej držby, nemožno ju však nad ostatné okolnosti nadradovať alebo ostatné okolnosti nezohľadniť len preto, že táto okolnosť nastala. Vzájomný vzťah a význam jednotlivých okolností, ktoré majú vplyv na skúmanie dobromyseľnosti držiteľa je potrebné vždy skúmať vo vzájomnej súvislosti a podľa konkrétnych okolností prípadu.

120. Z ustanovenia § 134 Občianskeho zákonníka vyplýva, že držiteľ musí byť v dobrej viere so zreteľom na všetky okolnosti, pričom takúto dobrú vieru je potrebné hodnotiť objektívne, nielen z hľadiska subjektívneho presvedčenia držiteľa, t. j. je potrebné posúdiť, či držiteľ pri bežnej opatrnosti, ktorú možno s ohľadom na okolnosti vyžadovať nemohol mať pri vstupe do držby a po celú vydržaciu dobu pochybnosti, či mu vec patrí. Vo všeobecnosti platí, že dobromyseľnosť zaniká v okamihu, kedy sa držiteľ zoznámil so skutočnosťami, ktoré objektívne museli vyvolať pochybnosti o tom, že mu vec právom patrí, alebo že je subjektom práva, ktorého obsah vykonáva.

Podľa § 2 ods. 2 zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí, vecí, ku ktorým patrilo právo hospodárenia štátnym podnikom, rozpočtovým, príspevkovým organizáciám a drobným prevádzkarňami národných výborov, ku ktorým prešla zakladateľská alebo zriaďovateľská funkcia na obec podľa osobitného predpisu, prechádzajú z majetku Slovenskej republiky do vlastníctva obce, na území ktorej sa nachádzajú.

Podľa § 14 ods. 1 zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí, o prechode vlastníctva vecí, postúpení majetkových práv a záväzkov sú povinné spísať odovzdávajúce a nadobúdajúce právnické osoby písomné protokoly. O prechode práva hospodárenia k veciam a postúpení majetkových práv a záväzkov do správy organizácií spíšu protokoly orgány miestnej štátnej správy, obecné zastupiteľstvá a organizácie.

Podľa § 14 ods. 2 zákona č. 138/1991 Zb. zápis prechodu vlastníckeho práva štátu na obec podľa osobitného zákona) vykonajú príslušné strediská geodézie na základe zoznamov potvrdených orgánom miestnej štátnej správy a obecným zastupiteľstvom.

Podľa § 14 ods. 4 zákona č. 138/1991 Zb. (od 20. 07. 1996 ods. 6) obce, mestá, mestské časti a organizácie založené alebo zriadené obcou sú povinné podať do 12 mesiacov od účinnosti tohto zákona návrh na zápis do evidencie nehnuteľností. Ak sa nadobudnutie majetku viaže na ďalšie podmienky, 26) sú povinné podať návrh do 12 mesiacov od prevzatia majetku.

Zákon o majetku obcí nadobudol účinnosť dňom 01. 05. 1998 (§ 18 zákona č. 138/1991 Zb.).

Podľa § 2 ods. 1 zák. č. 22/1964 Zb. o evidencii nehnuteľností, platnom do 31. 12. 1992, v evidencii nehnuteľností sa vyznačujú všetky nehnuteľnosti s uvedením druhov pozemkov (kultúr), výmer a spôsobu užívania; ďalej vlastnícke vzťahy, správa národného majetku, právo trvalého užívania národného majetku, právo osobného užívania pozemkov, obmedzenie vlastníckych práv a iné skutočnosti týkajúce sa nehnuteľností potrebné pre národné hospodárstvo.

Podľa § 4 zák. č. 22/1964 Zb. evidenciu nehnuteľností udržujú orgány geodézie v súlade so skutočným stavom na základe ohlásených zmien, miestneho vyšetrenia, prípadne merania, a za súčinnosti orgánov, organizácií a občanov, ktorých sa týka (ods. 1). Orgány a organizácie predložia rozhodnutia miestne príslušnému orgánu geodézie najneskoršie do šesťdesiatich dní po tom, keď nadobudli právoplatnosť, a iné listiny do šesťdesiatich dní odo dňa vzniku právneho vzťahu (ods. 3).

V zmysle § 34 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností (rovnako § 7 ods. 1 zákona č. 265/1992 Zb. o zápisoch vlastníckych a iných vecných práv k nehnuteľnostiam) vlastnícke právo, ktoré vzniklo zo zákona, sa do katastra zapisuje záznamom, a to na základe verejných listín a iných listín.

Podľa § 41 ods. 1 zák. č. 162/1995 Z. z. práva k nehnuteľnostiam sa vpisujú do listu vlastníctva a do súboru popisných informácií katastra; tým sa stávajú hodnovernými, prípadne aj záväznými údajmi katastra.

121. V danom prípade v zmysle zák. č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, zákona č. 518/1990 Zb. o prechode zakladateľskej alebo zriaďovateľskej funkcie národných výborov na obce mohlo dôjsť k delimitácii základných prostriedkov Okresnej správy cestovného ruchu Komárno (ktorá tento majetok nemala vo vlastníctve, iba v správe) na obec Patince len ako na vykonávateľa zriaďovateľskej alebo zakladateľskej funkcie.

122. Zákon č. 138/1991 Zb. k reálnemu prechodu vlastníckeho práva vyžaduje splnenie viacerých, zákonom presne stanovených podmienok. Ich splnením sa vytvára osobitné právne postavenie určitého druhu majetku, ktorý podlieha režimu prechodu vlastníckeho práva zo štátu na obec. Je zrejmé, že § 2 ods. 1 zákona č. 138/1991 Zb. pre prechod majetku do vlastníctva obcí vyžaduje, aby išlo o: a) majetok štátu, b) ku ktorému patrilo ku dňu účinnosti zákona č. 369/1990 Zb. právo hospodárenia národným výborom, na území ktorých sa nachádzajú. Účelom ustanovenia § 2 ods. 1 zákona č. 138/1991 Zb. bolo stanoviť časové hľadisko, ktoré je významné pre prechod majetku štátu na obec. Zvolené legislatívne riešenie malo za cieľ (ako zásadu) vyjadriť, že ak 24. novembra 1990 (deň účinnosti zákona č. 369/1990 Zb.) patrilo národnému výboru k určitému majetku len právo hospodárenia, prešiel tento majetok 1. mája 1991 (deň účinnosti zákona č. 138/1991 Zb.) do vlastníctva obce (rozsudok NS SR sp. zn. 3Cdo/307/2013).

123. Vzhľadom na správnosť záveru o nulite rozhodnutia ONV z roku 1955 o pridelení nehnuteľností, ktoré boli (nezrušeným) výmerom pridelené do vlastníctva právnym predchodcom žalobcov a toto ich vlastníctvo nezaniklo, bolo potrebné sa vysporiadať s otázkou, či nedošlo k vydržaniu vlastníctva podľa § 130 OZ obcou, odvodzujúcou oprávnenosť a dobromyseľnosť držby odo dňa účinnosti zákona o majetku obcí (od 01. 05. 1991) na základe presvedčenia, že vlastníkom bol štát, s ohľadom na delimitáciu základných prostriedkov z Okresnej správy cestovného ruchu Komárno na MNV Patince.

124. Oprávnená držba vyžaduje súčasné spojenie dvoch podmienok, a to dobromyseľnosti držiteľa o tom, že mu vec patrí a danosť tejto dobromyseľnosti so zreteľom na všetky okolnosti. Dobromyseľnosť, spočívajúca v presvedčení držiteľa, že je vlastníkom veci, musí byť posudzovaná objektívne, nielen z jeho subjektívneho náhľadu. Do úvahy je preto potrebné vziať, či držiteľ pri bežnej (normálnej) opatrnosti, ktorú s ohľadom na konkrétne okolnosti možno spravodlivo požadovať, mal alebo mohol mať pochybnosti, či mu vec patrí, predovšetkým pri vstupe do držby a následne počas celej vydržacej doby.

125. Najvyšší súd SR v rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/169/2020, uviedol: Prelomenie zásady „nemo ad alium plus iuris transfere potest, quam ipse habet“ nemožno ... automaticky uplatňovať na každého

nadobúdateľa nehnuteľností, ale k nej dochádza len celkom výnimočne, pokiaľ je nad akúkoľvek pochybnosť zrejmé, že takýto nadobúdateľ bol dobromyseľný, že vec riadne podľa práva nadobudol. Dobrá viera musí byť pritom hodnotená veľmi prísne, pričom poskytnutie ochrany dobromyseľnému nadobúdateľovi sa s prihliadnutím na individuálne okolnosti posudzovanej veci musí javiť ako spravodlivé. Poskytnutie tejto ochrany sa vo svojich dôsledkoch prejaví ako možnosť dobromyseľného nadobúdateľa pokračovať v oprávnenej držbe. O dobrú vieru ide vtedy, ak nadobúdateľ nehnuteľnosti ani pri vynaložení potrebnej opatrnosti, ktorú možno od neho s ohľadom na okolnosti a povahu prípadu požadovať, nemal, prípadne nemohol mať (z hľadiska kritéria priemerne obozretného jedinca) dôvodné pochybnosti o tom, že v skutočnosti subjektu, ktorý je ako nositeľ určitého práva zapísaný v katastri (evidencii) nehnuteľností, takéto právo nesvedčí.

126. V zmysle Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb., účinného od 1. januára 1951, nemali obce právnu subjektivitu ako právnické osoby. Hoci obce existovali ako územné jednotky, ako orgány (a teda právnické osoby) prestali na Slovensku existovať od účinnosti nariadenia Predsedníctva SNR č. 26/1945 Zb. a ich právomoci prevzali národné výbory. Toto ich postavenie nezmenil ani zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, ktorý navyše až do svojej zmeny zákonom č. 131/1982 Zb., účinnej od 1. apríla 1983 vôbec neumožňoval nadobúdanie vlastníctva vydržaním a len od 1. januára 1992, po zmene zavedenej zákonom č. 509/1991 Zb., sa spôsobilým subjektom vydržania stali aj právnické osoby, teda aj obce (ktoré sa stali právnickými osobami na základe § 1 ods. 1 veta druhá zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení).

Podľa § 11 zákona č. 265/1992 Zb. o zápisoch vlastníckych a iných vecných práv k nehnuteľnostiam (účinný od 01. 01. 1993, zrušený od 01. 01. 1996) ten, kto vychádza zo zápisu v katastri vykonanom po dni účinnosti tohto zákona, je dobromyseľný, že stav katastra zodpovedá skutočnému stavu veci.

127. V zmysle § 4 zák. č. 22/1964 Zb. i § 7 ods. 1 zákona č. 265/1992 Zb. v spojení s § 17 ods. 2 zákona č. 266/1992 Zb. o katastri nehnuteľností (platný od 01. 01. 1993 zrušený od 01. 01. 1996 zákonom č. 162/1995 Z. z.) práva uvedené v § 1 ods. 1, ktoré vznikli, zmenili sa alebo zanikli zo zákona, rozhodnutím štátneho orgánu, príklepom licitátora na verejnej dražbe, vydržaním, prírastkom a spracovaním, sa zapisujú záznamom (ďalej len „záznam“) údajov na základe listín vyhotovených štátnymi orgánmi a iných listín, ktoré podľa osobitných predpisov potvrdzujú alebo osvedčujú právne vzťahy, do katastra; do katastra sa zaznamenávajú vpisom do listov vlastníctva a tým sa stávajú záväznými a hodnovernými údajmi katastra. Osobitnú záznamovú listinu pre zápis vlastníctva obce ustanovil zákon č. 138/1991 Zb. v jeho ustanovení § 14 ods. 2.

128. Rovnako zákon č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon), účinný od 01. 01. 1996 v ustanovení § 35 ods. 2 písm. c) ako súčasť návrhu na vykonanie záznamu vyžaduje verejnú listinu alebo inú listinu, ktorá potvrdzuje právo k nehnuteľnosti.

129. Záznamy nemožno vykonávať bez akéhokoľvek preskúmania doručenej listiny. Aj pri vykonaní záznamu treba skúmať, či ide o listinu, ktorá podľa zákona potvrdzuje práva k nehnuteľnosti. Záznam má tzv. „evidenčné účinky“, avšak nemožno mu úplne odoprieť právne účinky: zápisom údajov do katastra sa niektoré údaje katastra stávajú záväznými a hodnovernými (§ 41 KZ), každý je od toho okamihu povinný používať ich pri nakladaní s nehnuteľnosťami (§ 71 ods. 1 a 2 KZ). Zároveň môžu mať údaje zapísané záznamom vplyv na posudzovanie dobromyseľnosti účastníkov občianskoprávných vzťahov (ako jednej z podmienok vydržania vlastníckeho práva k veci a práva zodpovedajúceho vecnému bremenu).

130. V okolnostiach daného prípadu, kedy štát vlastníkom sporných nehnuteľností nebol, a teda k prechodu vlastníctva k sporným nehnuteľnostiam na obec dňom 01. 05. 1991 ex lege dôjsť nemohlo, bolo podľa názoru dovolacieho súdu pre posúdenie dobromyseľnosti žalovanej obce rozhodné, prvoradá a podstatné predovšetkým preukázanie existencie písomného protokolu o prechode vlastníctva vecí, postúpení majetkových práv a záväzkov, spísaného odovzdávajúcou a nadobúdajúcou právnickou osobou v súlade s § 14 ods. 1 zákona č. 138/1991 Zb., ako aj zápis prechodu vlastníckeho práva štátu na obec príslušnými strediskami geodézie na základe zoznamov potvrdených orgánom miestnej štátnej správy a obecným zastupiteľstvom (§ 14 ods. 2 zák. č. 138/1991 Zb.). Bez uvedených listín obec ako právnická osoba nemôže tvrdiť s vnútorným presvedčením, že konkrétne (sporné) nehnuteľnosti užíva ako svoje, jej vlastnícky patriace.

131. Zo skutkových zistení súdu prvej inštancie v danom prípade vyplýva, že žalovaná v priebehu konania nielenže skutkovo netvrdila dodržanie zákonného postupu v zmysle zákona č. 138/1991 Zb. a existenciu relevantných listín, ktoré by preukázali, že vo vzťahu k nadobudnutiu vlastníckeho práva prechodom vlastníctva zo štátu na obec podľa zákona č. 138/1991 Zb. bola dobromyseľná, teda že s predmetnými nehnuteľnosťami oprávnené nakladala ako so svojim vlastníctvom, ale ich existenciu v konaní ani nepreukázala. Listiny, ktoré žalovaná predložila v priebehu sporu - zriaďovaciu listinu, jej zmeny a dodatky, nájomné zmluvy a ďalšie, nepreukázali jej dobromyseľnosť - oprávnenosť vnútorného presvedčenia o tom, že s predmetnými pozemkami tvoriacimi areál termálneho kúpaliska Patince nakladá počnúc od 01. 05. 1991 ako so svojim vlastníctvom.

132. Dobromyseľnosť ani ospravedliteľnosť omylu nemožno vyvodiť zo zanedbania obvyklej opatrnosti. Žalobca nepreukázal okamih vstupu do držby a ani užívanie nehnuteľností po celú vydržaciú dobu. Zákon č. 138/1991 Zb. pre prechod vlastníctva štátu na obce predpokladal spísanie (tzv. delimitačných) protokolov o prechode vlastníctva odovzdávajúcimi a preberajúcimi právnickými osobami (§ 14 ods. 1), resp. pre následný zápis vlastníctva strediskom geodézie vyžadoval zoznam, potvrdený miestnym orgánom štátnej správy a zastupiteľstvom obce (§ 14 ods. 2).

133. Obec mala zákonnú povinnosť podať do 12 mesiacov od účinnosti tohto zákona návrh na zápis do evidencie nehnuteľností (zákon však neupravuje sankciu zániku vlastníctva v prípade nedodržania tejto lehoty - poznámka dovolacieho súdu).

Samo nadobudnutie účinnosti zákona č. 138/1991 Zb. v prípade domnelého nadobudnutia vlastníctva od nevlastníka však neznamená bez ďalšieho, že obec skutočne vstúpila do oprávnenej držby, teda že začala nakladať s vecou ako vlastnou; pre posúdenie okamihu vstupu obce do oprávnenej držby je v takom prípade nadobudnutie účinnosti zákona č. 138/1991 Zb. irelevantné (túto skutočnosť možno posudzovať len ako domnelý nadobúdaci titul).

Obec ako tvrdý držiteľ pri bežnej opatrnosti, ktorú možno s ohľadom na okolnosti vyžadovať, mohla mať nielen pri vstupe do držby, ale aj po celú vydržaciú dobu pochybnosti, či jej nehnuteľnosti patria, keď ako samosprávna jednotka má okrem iného aj zákonnú povinnosť viesť majetok v účtovníctve podľa osobitného predpisu.

I keď (delimitačné) protokoly majú len deklaratórnu funkciu, § 14 zákona stanovil zákonnú povinnosť ich vyhotovenia pre odovzdávajúce a nadobúdajúce subjekty a žalovaná (obec) nepodala návrh na zápis tvrdeného vlastníckeho práva do evidencie nehnuteľností v takom čase, aby mohla uplynúť vydržacia doba pre nadobudnutie vlastníctva obcou vydržaním.

134. Dovolací súd dospel k záveru, že bez preukázania existencie písomného protokolu o prechode vlastníctva vecí, spísaného odovzdávajúcou a nadobúdajúcou právnickou osobou v súlade s § 14 ods. 1 veta prvá zákona č. 138/1991 Zb., resp. zoznamov potvrdených orgánom miestnej štátnej správy a obecným zastupiteľstvom (§ 14 ods. 2 zákona č. 138/1991 Zb.) obec nemôže oprávnené tvrdiť, že veci (konkrétne určené nehnuteľnosti), ktoré v skutočnosti od štátu nenadobudla, užíva v dobrej viere, že jej patria; neunesie tak dôkazné bremeno ohľadom tvrdenia svojej dobromyseľnosti. Samotná táto okolnosť vylučuje dobrú vieru žalovanej. Z citovaných ustanovení zákona o majetku obcí teda vyplýva, že obec nemôže svoje vnútorné presvedčenie o tom, že jej sporné nehnuteľnosti patria, odvodzovať čisto od nadobudnutia účinnosti zákona č. 138/1991 Zb.

135. Práve zoznam, potvrdený orgánom miestnej štátnej správy a obecným zastupiteľstvom (§ 14 ods. 2 zák. č. 138/1991 Zb.), je potrebné považovať za listinu potvrdzujúcu, ktorý konkrétny majetok (identifikovaný parcelným číslom, č. LV a katastrálneho územia) prechádza do majetku obce, na základe ktorej listiny sa vlastníctvo obce zaznamená v katastri nehnuteľností; až z takého zoznamu možno odvodiť dobromyseľnosť obce, že je vlastníkom tej-ktorej nehnuteľnej veci. Je potrebné uviesť, že aj v čase nadobudnutia účinnosti zák. č. 138/1991 Zb. bola v zmysle § 4 zák. č. 22/1964 Zb. zakotvená zákonná povinnosť orgánov a organizácií ku zmene zápisov v evidencii nehnuteľností predložiť orgánu geodézie rozhodnutia a iné listiny v určitej lehote.

136. Potreba vyhotovenia uvedených listín ako potvrdenia o nadobudnutí konkrétne označených nehnuteľností vyplýva priamo zo zákona, preto sa obec nemôže odvolávať na prípadnú nedostatočnú kvalifikáciu starostu, členov zastupiteľstva, prípadne zamestnancov obce, ani na nedostatok finančných prostriedkov, početnosť nehnuteľností v jej vlastníctve, prípadne na zánik odovzdávajúcich

organizácií a „ťažkostí“ pri zisťovaní iného subjektu, oprávneného na vyhotovenie, resp. opravy delimitačného protokolu.

137. Rovnako je nedôvodná námietka dovolateľky, že bola dobromyseľná aj na základe zásady hodnovernosti záznamov v katastri nehnuteľností; hodnovernými sa totiž údaje katastra stali najskôr od účinnosti zákona č. 162/1995 Z. z. (§ 41 ods. 1).

Dobromyseľnosť v tom, že stav katastra zodpovedá skutočnému stavu veci, nemohla byť daná ani podľa zákona č. 265/1992 Zb. o zápisoch vlastníckych a iných vecných práv k nehnuteľnostiam (§ 11), keďže zápis o vlastníctve štátu nebol vykonaný po dni účinnosti tohto zákona.

138. Pokiaľ zákonodarca predpokladal u obcí určitú aktivitu, bolo to práve v záujme právnej istoty relevantných subjektov práva. Vyžadovanie splnenia uvedených povinností preto nemožno považovať za nespravodlivú požiadavku. Ak sa v danom prípade obec neprihlásila o svoj majetok spôsobom, kvalifikovaným v uvedenom ustanovení včas a urobila tak až v roku 1997, vydržacia doba desiatich rokov nemohla začať plynúť skôr.

139. Na základe uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že samotná okolnosť včasného nepreukázania zoznamu v zmysle vyššie uvedeného je okolnosťou, ktorá do 23. októbra 1997 vylučuje dobromyseľnosť obce o tom, že jej sporné nehnuteľnosti patria; vnútorné presvedčenie obce (starostu, resp. zastupiteľstva) o tom, že patria obci, mohlo byť založené najskôr (až) na základe zoznamu potvrdeného orgánom miestnej štátnej správy a obecným zastupiteľstvom podľa § 14 ods. 2 zákona o majetku obcí ako podkladu pre zápis vlastníctva do katastra nehnuteľností. Jeho predloženie až v roku 1997 bolo okolnosťou, ktorá samotná postačovala pre záver o nedostatku dobromyseľnosti obce do času podania návrhu na zápis do katastra nehnuteľností.

140. Dovolanie žalovanej podľa § 421 ods. 1 CSP preto dovolací súd považoval za nedôvodné aj v tejto časti.

K otázke III.

141. Pokiaľ ide o otázku, či „Je potrebné ustanovenia CSP o prostriedkoch procesného útoku a procesnej obrany a o bremene tvrdenia a bremene dôkazu vykladať tak, že ak strana sporu, ktorej vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti nasvedčuje časovo skorší zápis/listina, preukáže svoje skoršie vlastnícke právo a poprie a spochybní vlastnícke právo druhej strany, druhá strana sporu, t. j. tá, ktorej vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti nasvedčuje časovo neskorší zápis v zákonnej evidencii/verejnej listine, musí tvrdiť a aj bez pochybností preukázať svoje vlastnícke právo a jeho právny titul? Alebo na prenos dôkazného bremena postačí, ak strana, ktorej svedčí neskorší zápis/listina s poukazom na zásadu správnosti zápisov v zákonnej evidencii hoci aj nepriamym dôkazom aspoň osvedčí, že spôsobilý právny titul tu musel byť, len sa nedochoval?“

142. Uvedená otázka odvolacím súdom nebola riešená, pričom ani nie je vymedzená spôsobom ustanoveným v § 432 CSP. Obsahovo ide o nesúhlas žalovanej so spôsobom vyhodnotenia dokazovania súdmi nižšej inštancie a nesúhlas so záverom o neunesení dôkazného bremena (k čomu sa dovolací súd vyjadril už vyššie vo vzťahu k dovolaniu z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP), ktoré však nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP. Táto okolnosť sama osebe by bola dôvodom na odmietnutie dovolania v tejto časti.

143. Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd dovolanie ako celok zamietol ako nedôvodné (§ 448 CSP).

144. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v súlade so zásadou úspechu strán sporu tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie v lehote do 60 dní po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

145. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.